

BESZÁMOLÓ

A Bankszövetség 2012. III. negyedévi tevékenységéről

Budapest 2012. november

Tartalomjegyzék

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	3
1. A MAGYAR BANKOK MŰKÖDÉSÉNEK GAZDASÁGI KÖRNYEZETE	5
1.1. Nemzetközi feltételek, az Európai Unió belüli válságkezelés, lassulás a legfontosabb gazdasági partner országainkban	5
1.2. A magyar makrogazdasági helyzet alakulása, recesszió, tartósan negatív, stagnáló kilátások.....	6
1.3. A bankrendszer helyzetének alakulása, első félévi tényadatok és éves várható előrejelzések	7
2. A BANKOK MŰKÖDÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ KORMÁNYZATI DÖNTÉSEK.....	7
2.1. Lakossági üzletág	7
2.1.1. AZ ÁRFOLYAMGÁT RENDSZER IGÉNYBEVÉTELÉNEK TAPASZTALATI, GYŰJTŐSZÁMLÁHOZ ÁLLAMI KEZESSÉGI RENDELET.....	8
2.1.2. NEMZETI ESZKÖZKEZELŐ TÁRSASÁG (NET)	8
2.1.3. A BANKKÁRTYA ÜZLETÁG HÍREI	9
2.1.4. A BANKKÁRTYA SZOLGÁLTATÁSOK EGYSÉGES ÁFA MEGÍTÉLÉSE	10
2.2. Vállalati hitelezés	10
2.2.1. RÖVID ÉS HOSSZÚ LEJÁRATÚ VÁLLALATI HITELEZÉS.....	10
2.2.2. A MEZŐGAZDASÁG HITELEZÉSE.....	11
2.2.3. KKV HITELEZÉS BŐVÍTÉSE.....	11
2.3. Pénzügyi tranzakciós illeték.....	12
2.4. A SWAP állomány MNB által kezdeményezett limitálása	12
3. A JOGI KÖRNYEZET VÁLTOZÁSAI	13
3.1. PSZÁF.....	13
3.1.1. PSZÁF KÖVETÉLÉSKEZELÉSI AJÁNLÁSÁNAK TERVEZETE	13
3.1.2. PSZÁF SZÁMLAVÁLASZTÁSI PROJEKT	14
3.1.3. AZ ADATSZOLGÁLTATÁSSAL KAPCSOLATOS 2013. ÉVI TERVEZETT PSZÁF VÁLTOZTATÁSOK	15
3.2. A külföldi vállalkozások magyarországi fióktelepeinek szabályozása	15
3.3. Kúriai munkaanyag az egyoldalú szerződésmódosításról	16
3.4. Pénzmosási törvény módosítása	17
3.5. A KHR törvényhez módosító indítványok.....	18
4. KOMMUNIKÁCIÓ	19
5. NEMZETKÖZI KITEKINTÉS - AZ EURÓPAI BANKFÖDERÁCIÓ TEVÉKENYSÉGÉNEK A SÚLYPONTJAI	19
6. A BANKSEKTORT ÉRINTŐ EGYÉB ESEMÉNYEK, FEJLEMÉNYEK	20
6.1. IG2 – napközbeni átutalási projekt indítása.....	20
6.2. Felkészülés a FATCA-ra.....	21
6.3. Adatvédelmi munkacsoport megalakulása	21
6.4. Bankszövetségi kiadványok.....	21
MELLÉKLET.....	22

Vezetői összefoglaló

A magyar bankok működésének gazdasági környezete a vizsgált időszakban sem javult. A gazdaság számára fontos nemzetközi feltételek nem vettek pozitív fordulatot, az USA gazdasági növekedése a vártnál lassúbb, az eurozóna lassulása pedig 2012-ben 1,8 % pont volt (1,5%-ról -0,3%-ra). Lassul továbbá Kína és India növekedési üteme is. Az eurozóna válságkezelésében történtek előremutató intézkedések, de továbbra is bizonytalan az un. PIIGS országok helyzetének tartós rendezése. A nemzetközi pénzpiacokon a központi bankok markáns intézkedései hoztak átmeneti nyugalmat. A magyar gazdaság GDP termelése 2012 I. és II. negyedévében csökkent a az előző negyedévhez képest. Az ipari értékesítés volumene 2010 közepe óta stagnál a foglalkoztatottság igen alacsony szintű, csökkentek a beruházások és csökkent a háztartások fogyasztása. A hitelintézetek nettó hitelállománya jelentősen csökken, az elmúlt 24 hónapban a vállalkozó hitelek 14,8 %-kal a háztartási hitelállomány pedig 19,2 %-kal csökkent. A ROA évtizedes összetevői: a csökkenő kamat+nem kamateredményt ellensúlyozza a csökkenő működési költség, így a ROA-t értékvesztés + egyéb nem kamateredmény (benne a banki különadó) határozza meg. A ROE 2006-os +20% feletti értéke 2011. végére -10,00 % lett, míg 2012. I. félévében kb. 0% volt a ROE. Az értékvesztés változását a HUF/CHF és HUF/€ jelentősen befolyásolta. Az állam eladósodottsága és a gazdaság fejletlensége együtt határozzák meg: a) az árfolyamváltozást; b) az állampapírhozamát; c) a tőzsdeindexet. Azonos eladósodottság kisebb fejlettség mellett rosszabb CDS-t, árfolyamot, állampapírhozamot és tőzsdeindexet hoz.

A bankrendszer működési feltételeit számos jogszabályváltozás, kormányzati intézkedés, illetve korábbi szabályok hatályba lépése határozta meg. 2012. harmadik negyedévének egyik legfontosabb bankokat érintő kormányzati intézkedése a pénzügyi tranzakciós illeték jövő évi bevezetését tartalmazó törvény előterjesztése volt, melyet az Országgyűlés a július 9-i ülésnapján fogadott el. Tagbankjaink több szakértői egyeztetés alapján alakították ki a Szövetség álláspontját. A folyamatban lévő egyeztetések alatt a pénzügyi kormányzat bejelentette a pénzügyi tranzakciós illeték általános kulcsának egyről két ezrelékre történő emelését, és a banki különadó szinten tartását (a megfelelésre tett ígérettel szemben). A bejelentéseket nem előzte meg semmilyen egyeztetés a Bankszövetséggel, így a fenti intézkedések bevezetésük esetén a Kormány és a Bankszövetség között 2011. decemberben és 2012. júniusban kötött együttműködési megállapodások kormányzat általi megsértésének tekinthetők.

A bankszektor működésének jogi környezetében is lényeges fejlemények történtek, ezek felsorolás szerűen az alábbiak:

- az adatszolgáltatással kapcsolatos 2013. évi tervezett változások a PSZÁF előírásai alapján,
- a PSZÁF számlaválasztási projektjének egyeztetése és továbbfejlesztése,
- a pénzmossási törvény módosítása,

A bankok működésére hosszabb távon is hatással lehet a Kúria munkaanyaga az egyoldalú szerződésmódosításról. A Kúria elnöke a bírósági szervezeti törvény új rendelkezései szerint joggyakorlat elemző csoportot hozott létre a „fogyasztói kölcsönszerződésben pénzügyi in-

tézmény által alkalmazott általános szerződési feltételekben szereplő egyoldalú szerződésmódosítás tisztességtelenségének megítélésére”. A joggyakorlat elemző csoport feladata a bírósági ítélezési gyakorlat vizsgálata, a vizsgálati tárgyköröket a Kúria elnöke állapítja meg évente. A csoport tagjai kúriai és ítélőtáblai bírák, de tudományos kutató és banküzemtanál foglalkozó közgazdász is részt vesz a csoport munkájában. Az elemző csoport elkészítette a munkaanyagát és megküldte véleményezésre a Magyar Bankszövetségnek, s 18 más szakmai és civil szervezetnek, így az MNB-nek, Legfőbb Ügyészségnek, PSZÁF-nak, a Magyar Ügyvédi Kamarának, fogyasztóvédő szervezeteknek. A munkaanyag a nem lakáscélú fogyasztói hitelekre vonatkozó egyoldalú szerződésmódosítással foglalkozik, tehát a szabad felhasználású jelzáloghitelek és egy évnél hosszabb lejáratú fogyasztási hitelek képezték a vizsgálat tárgyát. Az ügyfél számára kedvezőtlen egyoldalú szerződésmódosításra a kamat, díj, költség tekintetében van lehetőség.

A lakossági üzletágban a negyedév egyik legfontosabb eseménye az árfolyamgát rendszer igénybevételenek folyamatos bővülése volt.

A Nemzeti Eszközkezelő Társaság működésében is pozitív irányú változások történtek. A Kormány és a Bankszövetség között 2011. december 15-én létrejött megállapodásnak megfelelően 2012. június 20-ával módosult a NET jogállását és tevékenységét is szabályozó 2011. évi CLXX. törvény. A módosítás eredményeképpen a NET az eredetileg tervezett 5 000 ingatlan helyett 25 000 ingatlant vásárolhat meg 2014-ig. A tavaly decemberi megállapodás értelmében a NET a lakásokat a kényszerértékesítési kvótára jelöléstől függetlenül is megvásárolhatja. Enyhültek a felajánlásra jogosultság feltételei, illetve rugalmasabbá vált a Kormány szabályozási mozgásterével azzal, hogy a szociális rászorultság kérdését a törvény alacsonyabb szintű jogszabályra, kormányrendeletre utalta. A tárgyban megalkotott kormányrendelet pedig már – egyéb feltételek teljesülése esetén – az egy gyermekesek részére is biztosítja azt a lehetőséget, hogy lakásukat felajánlják a NET-nek.

1. A magyar bankok működésének gazdasági környezete

1.1. Nemzetközi feltételek, az Európai Unión belüli válságkezelés, lassulás a legfontosabb gazdasági partner országainkban

Az IMF 2012. júliusi előrejelzése szerint 2012-ben a Világ-GDP 0,4%-ponttal, 3,9%-ról 3,5%-ra lassul 2011-hez képest. A fejlettek GDP üteme 1,6%-ról 1,4%-ra csökken, ezen belül a) az USA inkább gyorsul, de évszázados trendjéhez képest elmarad, b) az €-zóna lassulása 2012-ben 1,8%-pont, (1,5%-ról -0,3%-ra), ezen belül visszaesik Olasz- és Spanyolország. A fejlődők 0,6%-ponttal lassulnak (6,2%-ról 5,6%-ra), Kína lassulása 1,2%-pont, Indiáé 1%-pont. A Világ-export 2,1 %-ponttal (5,9%-ról 3,8%-ra) esik 2012-ben. Az IMF szerint a fejlettek és a fejlődők GDP-je és a világ-export nőni fog 2012-ben és 2013-ban is. Az EU kijön a recesszióból, Kína és India növekedése gyorsul. Kína adósság nélküli gyorsan robogó gazdaság, de mostani üteme közel fele a válság előtti 14%-os növekedési ütemnek. A világexport IMF által becsült 5%-os üteme is igen kicsi, az elmúlt 30 évből 20-ban nagyobb volt az ütem.

Az USA az elmúlt 120 évben évi 1,88%-kal növelte az egy főre eső GDP-t, ez együtt járt azal, hogy a hitelállomány ennek duplájával emelkedett. Mivel a tőke/termelés hányados minden felmérés szerint 4-nél kisebb szám, és az ajánlott maximális LTV ráta 70%, ebből az következik, hogy a nem túl távoli jövőben a tőkeállomány hitellel telítődni fog, ami a hitelalapú növekedés végét jelenti. Ez nem pusztán az USA ügye, mivel a lényegi innovációkat mind az USA-ban vezették be az elmúlt 100 évben, így kérdéses, hogy a hitelpályás növekedés végén mi várható.

Az USA tőzsdeindexe az elmúlt 110 évben nagyjából úgy alakult, hogy átlagosan 17 évig stagnált, majd 17 éven át a nominális GDP ütem duplájával nőtt. A bika visszatérése annak alapján kb. 2015-re lenne várható, ha nem lenne mindezek feltétele a hitelezés újraéledése is. A gazdaságba pénz kerülhet a hitelen kívül úgy is, ha exportból származik a bevétel, ehhez azonban az USA kereskedelmi deficitjének kellene jelentősen csökkennie.

Az EU 5 államát, a PIIGS országokat vizsgáltuk meg, Görögország államcsődje elkerülhetetlennek látszik, erről tanúskodott a jelentősen bővülő államadósság tömege, a lassuló és évek óta zsugorodó gazdasága, magas költségvetési hiánya. Ezzel szemben Spanyolország mutatói többséyesek, nem túl magas elsődleges egyenleg mellett az adósságprobléma leküzdhetőnek látszik.

A másik három ország, Írország, Olaszország és Portugália átmeneti állapotban van – ha csak újabb segílyt nem kap – a biztosan államcsődbe kerülő Görögország és a „menekülő” Spanyolország között. Mindazonáltal mutatóik nem túl jók. CDS kitettségeküket is meghatározza államadósság szintjük. Ha lesz baj a világon, akkor mutatóik alkalmassá teszik őket arra, hogy mind az öt ország belerokkanjon a válságba.

Roubini amerikai közgazdász 2012. nyarán írt elemzésének központi gondolata volt, hogy a W alakú válság most következő második fázisa azért lesz pusztító, mivel az összes keynesi technikát már elhasználták az első szakasz válságkezelésére, új technika egyelőre nincs.

1.2. A magyar makrogazdasági helyzet alakulása, recesszió, tartósan negatív, stagnáló kilátások

A magyar gazdaság GDP termelése 2012. I. és II. negyedében csökkent a az előző negyedéhez képest.

A GDP termelésének volumenindexei, szezonálisan és naptári hatással kiigazított és kiegyensúlyozott adatok, előző negyedév = 100,0

	2011				2012	
	I.	II.	III.	IV.	I.	II.
GDP összesen (piaci beszerzési áron)	101,4	99,7	100,0	100,1	99,0	99,8

Forrás: KSH

2012. II. negyedében 2011. II. negyedéhez képest a GDP felhasználás (-1,33%-os) csökkenésénél a háztartások tényleges fogyasztása erősebben (-1,64%-kal) csökkent, a bruttó felhalmozás ezt jelentősen meghaladón (-9,54%-kal) zsugorodott, - stagnáló import mellett - egyedül az export bővült (2%-kal).

Az alacsony exportdinamika a recesszióknak nem oka, hanem következménye volt, mivel a német export dinamika (ami korábban a magyar exportdinamikával azonosan változott) 5%-pontos gyorsabban emelkedett 2011-12-ben, mint a magyar exportdinamika.

A visszaesés oka lehet a tőkeállomány zsugorodása, a tőkemegőrzéshez szükséges 20%-os beruházási ráta alá került 2009 után a gazdaság. A beruházást sem a felhalmozott vállalati nyereség, sem EU-s támogatás, sem kellő nettó tőkebeáramlás, sem a vállalati reálhitelállomány emelkedése nem táplálta. (A vállalati hitelállomány folyóáron 4,4%-kal csökkent 2011. június-2012 június között, árfolyam és inflációsúrten 14%-kal csökkent.)

Az ipari termelés és értékesítés 2012. júniusában magasabb, 2012 júliusában alacsonyabb, mint egy évvel korábban. Összességében az ipari értékesítés volumene 2010. közepe óta stagnál.

A hazai foglalkoztatottság igen alacsony szintű (az EU-27-ben a 3. legkisebb foglalkoztatottsági rátával bír), amiben szerepe van annak is, hogy a részmunkaidős foglalkoztatottság – mint egyetlen poszt-szocialista országban – így Magyarországon sem terjedt el, az EU-27-ben itt a 4. legkisebb a részmunkaidős foglalkoztatottak aránya. A költségvetési ágazatban valamelyest nőtt 2012-ben a magyar foglalkoztatottság, és ezzel 1%-kal emelkedett a foglalkoztatottsági ráta is, de mindez kevésnek bizonyult a recesszió megakadályozásához.

Az elemzésben vizsgált adatok és hatásmechanizmusok összességükben abba az irányba mutatnak, hogy az államadóssági ráta olyan csökkentése, ami a gazdaság jövedelemtermelő képességének mérséklésével jár, nem fenntartható pálya. A 2012. első félévi magyar recesszió megállításának nem jó módja a banki különadóztatás (a kormány és a bankok megállapodásával ellentétes) 2013 évi változatlan fenntartása. Helyesebbnek tűnik olcsóbb (IMF) forrásból finanszírozni a meglévő államadósságot, illetve a GDP növekedését elősegítő (bank- és befektetésbarát) pályára átállni.

1.3. A bankrendszer helyzetének alakulása, első félévi tényadatok és éves várható előrejelzések

A hitelintézetek nominális (nettó) hitelállománya jelentősen csökken. Az elmúlt 24 hónapban a vállalalkozói hitelállomány 14,8%-kal, a háztartási hitelállomány 19,2%-kal csökkent.

Az árfolyam-és inflációsúrt állomány már a 2005. évi szint alatt van. Az árfolyam és inflációsúrt hitelállomány átlag havi 1,1%-kal csökken 42 hónapja, ha így megy tovább, akkor 2017 végére megfeleződik a reál-hitelállomány.

Az inflációval szűrt vállalati hitelállomány és a GDP együtt változik 1992-2012-ben. Képletbe foglalhatóan: $GDP \text{ ütem} = 1,1\% + (\text{hitelváltozás}/3)$, ha például 9%-kal csökken a vállalalkozói reálhitel állomány, akkor 20 év tapasztalata alapján a GDP csökkenés kb 1,9%.

A bankok tőke megfelelése a következőképp változott: a mélypont 2006-ban volt (TMM=9,9%), azóta a TMM nő, 2012. júniusban elérte a 14,8%-ot. Ez jelentős vállalati hitelkihelyezést tenné lehetővé, ha a banki kockázatvállalási hajlandóságot nem fékeznek a banki különadók. A hitel/betét arány 2009. március után csökken, 2012. júniusban 130 %, a negyedév végére pedig 120-116 % volt.

Adósságcsapda fenyegethet, ha állampapírhozam meghaladja a nominális GDP növekedési ütemét, (Akkor haladhatja meg az állampapír hozama a GDP nominális növekedési ütemét anélkül, hogy az adósságráta emelkedne, ha a költségvetés elsődleges egyenlege (adóemelés-sel vagy közkiadások csökkentésével) ellentételezi azt. Portugália, Írország, Itália, Görögország, Spanyolország és Magyarország esetén a 10 éves állampapír hozama meghaladja a GDP nominális növekedési ütemét. A tapasztalatok szerint vállalati (reál)hitelállomány emelkedése nélkül nehezen képzelhető el gazdasági növekedés. A ROA évtizedes összetevői: a csökkenő kamat+nem kamateredményt ellensúlyozza a csökkenő működési költség, így a ROA-t az értékvesztés + az egyéb nem kamateredmény (benne a banki különadó) határozza meg. A ROE 2006-os +20% feletti értéke 2011. végére -10,00 % lett, 2012. I. félévben pedig kb. 0% a ROE.

Értékvesztés változását a HUF/CHF és HUF/€ jelentősen befolyásolta. Az állam eladósodottsága és a gazdaság fejletlensége együtt határozzák meg: a) az árfolyamváltozást; b) az állampapírhozamát; c) a tőzsdeindexet. Azonos eladósodottság kisebb fejlettség mellett rosszabb CDS-t, árfolyamot, állampapírhozamot, tőzsdeindexet hoz. Ebből kitörni csak a növekedés irányába lehetne.

A vállalati reálhitel másfél évtized tapasztalata alapján akkor nő, amikor a banki reál-ROE pozitív. Az 1994-2012 közötti átlagos banki reál-ROE=3,18% volt, ami nagyon kicsi. Jelenlegi sajáttőke mellett ez 80 mrd HUF, ami kb. a végtörlesztés banki terheinek egyharmada, az éves banki különadó 2/3-a.

2. A bankok működését befolyásoló kormányzati döntések

2.1. Lakossági üzletág

2.1.1. Az árfolyamgát rendszer igénybevételének tapasztalati, gyűjtőszámlához állami kezességi rendelet

a) Sajátos módon, az árfolyamgátas hitel – ügyféligenyre történő - folyósítását követően került sor a hitelhez kapcsolódó állami kezességet szabályozó kormányrendelet tervezetének egyeztetésére. A szokásos banki eljárásnál a kezesség megléte a hitelnyújtás egyik feltétele lehet, jelen esetben ez fordítva történt. Ennek ellenére – tekintettel a hitel hosszú lejáratára is – a bankok érdekeltek egy megfelelő állami kezességi konstrukció létrejöttében, s szükség szerinti igénybevételében.

A többszöri szóbeli és írásos egyeztetés révén sikerült elérni, hogy

- az állami kockázatvállalás kezdete ne a - még több bizonytalanságot jelentő – szerződéskötéshez, hanem a tényleges folyósítás időpontjához kötődjék,
- a banki igényekhez és gyakorlathoz igazodjon a kezesség beváltásakor alkalmazott nyomtatvány,
- a kezesség vetítési alapja pontosításra kerüljön (pl. ne kelljen fizetni az állam által már átvállalt kockázat után, ill. ne kerüljenek a vetítési alapba a kezességi díj fizetésekor már megszűnt hitelek).

A jelentés készítésekor az egyeztetés még nem zárult le.

b) A tervezet egyeztetése során több olyan kérdés is felmerült, amely törvényi kiigazítást igényelt. A Bankszövetség - megfelelő indoklással ellátva - eljuttatta javaslatait a törvény előkészítéséért felelős NGM-hez. Javasoltuk, hogy

- teremtsen meg a törvény az árfolyamgát időszak alatt a kezesség beváltási igény lehetőségét, mert a hatályos szöveg – a jogalkotó szándékával ellentétben, jogtechnikai hiba miatt – erre nem teremtett lehetőséget,
- legyen módja a hitelezőnek az árfolyamgát időszak kezdeti szakaszában megszűnő - felmondásra nem-, csak normál hitellé átalakításra kerülő - követelését az alaphitel részévé tenni, ezáltal elkerülni, hogy egy kisebb összegű (pár ezer forintos) hitel 10-15 éves felesleges fenntartását.

Első javaslatunk elfogadásra került, a másodikat egyelőre nem támogatta a tárca.

2.1.2. Nemzeti Eszközkezelő Társaság (NET)

A Kormány és a Bankszövetség között 2011. december 15-én létrejött megállapodásnak megfelelően 2012. június 20-ával módosult a NET jogállását és tevékenységét is szabályozó 2011. évi CLXX. törvény. A módosítás eredményeképpen a NET az eredetileg tervezett 5 000 ingatlan helyett 25 000 ingatlant vásárolhat meg 2014-ig. A tavaly decemberi megállapodás értelmében a NET a lakásokat a kényszerértékesítési kvótára jelöléstől függetlenül is megvásárolhatja. Enyhültek a felajánlásra jogosultság feltételei, illetve rugalmasabbá vált a Kormány szabályozási mozgástere azzal, hogy a szociális rászorultság kérdését a törvény alacsonyabb szintű jogszabályra, kormányrendeletre utalta. A tárgyban megalkotott kormányrendelet pedig

már – egyéb feltételek teljesülése esetén – az egy gyermekesek részére is biztosítja azt a lehetőséget, hogy lakásukat felajánlják a NET-nek.

Ez a folyamat azonban igen nehezen indult el, ami miatt igaztalan állítások is elhangzottak a NET részéről arról, hogy a nehéz indulásért a bankok lennének a felelősek. A devizaadósok megsegítésének ügyét, ezen belül a NET eddigi tevékenységét, júniusban megtárgyalta az Országgyűlés Ifjúsági, szociális, családügyi és lakhatási bizottságának lakhatási albizottsága is.

Az új szabályok révén végre megindult az ingatlanok felajánlása, a NET tájékoztatása szerint a hitelintézetek a negyedév végéig 500 ingatlant ajánlottak fel megvásárlásra. Természetesen így sem fog feltöltődni az idénre megszabott nyolcezer kvóta. Az is igaz, hogy a bankok nehezen érik el a potenciális ügyfeleket: a jogosultság feltétele a legalább százyolcvan napot elérő vagy meghaladó késedelmes tartozás, az ilyen adósok azonban gyakran már hónapok óta megszakították a kapcsolatot a bankjukkal.

Gondot jelent az is, hogy a hatályos rendelet szerint a közmunkából, azaz nem segélyből élők nem jogosultak erre a segítségre.

2.1.3. A bankkártya üzletág hírei

Az év elején a MALÉV csődje megindította azt a bankkártyás adminisztrációs folyamatot, melynek során a repülőjegyüket bankkártyával vásárló ügyfelek a kibocsátó bankjukon keresztül visszakaphatták a jegyárat. Az érintett pénzügyintézetek több ezres nagyságrendben dolgozták fel a bejövő igényléseket, és indították meg a chargeback folyamatot. A feladat összetett volt, mivel az utasok egy része utazási irodán keresztül vásárolta jegyét. A kártalanítási folyamat - a kártyatársasági szabályrendszerek előírásai szerint - gördülékenyen valósult meg. A visszaigénylések meghatározó tömegét májusig kellett kezelni, de akár az év végéig is bukkanhatnak még fel egyedi esetek.

A kártyás fizetési folyamatban elfogadó bankként résztvevő több tagbank is nehéz elszámolási helyzetbe került utazási iroda partnereivel szemben. Mivel adott esetekben a kétoldalú szerződések mérvadóak, így egységes szövetségi álláspont kialakítását a tagok nem kérték, de a szövetség a kártyatársasági és a Magyar Utazásszervezők és Utazásközvetítők Szövetsége (MUISZ) egyeztetések révén folyamatosan segítette a folyamatot és kommunikációs segítséget nyújtott. Szeptemberi sajtóértesülés szerint a MUISZ elérte, hogy az IATA¹ visszafizet az irodáknak egy jelentős (várhatóan 450-600 millió forintos) összeget, az utasok által kifizetett, de le nem utazott jegyek árából. A MUISZ képviselői a személyes egyeztetésen jelezték, hogy a Malév egyik nagyhitelezője peres eljárást indított az ügyben, ezért a helyzet tisztázásáig a visszafizetés valószínűleg nem történik meg. Megerősítették ugyanakkor, hogy amennyiben a visszautalás megérkezik, nyitottak a Bankszövetséggel történő további egyeztetésre. Ennek keretében közös lépés várható a kettős jegyvisszafizetés megelőzésére, s megnyílhat az út az ügyben érintett irodák és az elfogadó bankok közötti elszámolási folyamat újraindítására, felgyorsítására.

¹ International Air Transport Association

Az MNB szakemberei az elmúlt hónapokban több alkalommal tettek kísérletet pályázat indítására a magyarországi POS ellátottság növelése érdekében. A szükséges finanszírozási tőke megteremtése részben uniós támogatási keretből történhetne, részben piaci szereplők felajánlásai jelenthetnek megoldást – elképzeléseik szerint. A Bankszövetség folyamatos egyeztetéssel segíti, hogy a pályázat kiírása során a bankok gyakorlati tapasztalati és technikai tudása beépítésre kerüljön.

A tavaszi, - az elektronikus jegyrendszer bevezetésével kapcsolatos - workshopot követően, június végén a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium felkérésére a Kormányzati Informatikai Fejlesztési Ügynökséggel az EFER (Elektronikus Fizetési és Elszámolási Rendszer) fejlesztési pontjairól szakmai egyeztetést szerveztünk. A kormányzati kommunikáció az elmúlt hónapokban egyértelművé tette, hogy az államigazgatáson belüli fizetési forgalom mind nagyobb részét szeretné elektronikus csatornákra terelni.

2.1.4. A bankkártya szolgáltatások egységes áfa megítélése

A bankkártya üzletág eseményeihez kapcsolható, hogy a Bankszövetség állásfoglalás kérést nyújtott be a Nemzetgazdasági Minisztériumhoz a kártyatársaságok által nyújtott szolgáltatások egységes áfa megítélése érdekében. A kártyaszolgáltatások pénzforgalmi szolgáltatás jellegét igazolva a folyamatról részletes szakértői anyag készült, melyet megküldtük a Minisztériumba és ismereteink szerint az adóhatósággal egyeztetett válaszlevél készül.

2.2. Vállalati hitelezés

2.2.1. Rövid és hosszú lejáratú vállalati hitelezés

Az MNB statisztikái szerint a hazai vállalkozásoknak nyújtott hitelek esetében továbbra is hónapról hónapra jelentősebb szerep jut a folyószámlahiteleknek - 2012. második negyedévében a forintban nyújtottak állománya 6,5, az euróban denomináltaké pedig közel 20 százalékkal nőtt-, ami arra utal, hogy a cégek igen nagy hányadban forgóeszköz-finanszírozás, illetve napi kiadások fedezése céljából adósodnak el, a beruházásoknak kevesebb szerep jut. A beruházások GDP-hez viszonyított aránya továbbra is folyamatosan csökken, a 2008-as 22,5%-os arányról mára 16% körülire esett vissza.

2012-ben is folytatódik a kis- és középvállalkozásoknak nyújtott hitelek minőségromlása, a PSZÁF statisztikái szerint már csak a kihelyezett állomány 60%-át fizetik pontosan az ügyfelek, továbbá a problémás minősítésű tételek aránya is meghaladta a 22%-ot (2011 júniusában még „csak” 17% volt az arány). A legrosszabb a kisvállalkozók helyzete, ahol már majdnem 29% az arány.

Kijelenthető, hogy a kilátások sem biztatóak, a következő hónapok során is a vállalati hitelfelvételek további szigorodása várható. Ez elsősorban a gazdasági kilátásokkal és iparág specifikus problémákkal magyarázható, a gyengülő hitelezési képesség szerepe csökkent az előző negyedévhez képest, vagyis a bankok már inkább tudnának hitelezni, mint korábban, ugyanakkor ehhez egyelőre nincs megfelelő kereslet a piacon.

2.2.2. *A mezőgazdaság hitelezése*

A kifejezetten kedvező 2011-es évnél köszönhetően a mezőgazdasági és élelmiszeripari hitelek állománya a hitelezési aktivitás visszafogottsága mellett természetes módon is (szabad pénzeszközökből történő törlesztések) csökkent. A 2012-es aszályos év azonban valószínűleg újra előtérbe helyezi a hiteleket, ennek hatása, alakulása egyelőre nem ismert.

A negyedév egyik kiemelkedő eseménye az új Földtörvény társadalmi vitára bocsátásának folyamata volt. A Magyar Bankszövetség megítélése szerint a jogszabálytervezet jelenlegi formájában a termelők és különösen a mezőgazdasági üzemek hosszú távú finanszírozását jelentősen megnehezíti, növeli a hitelezés kockázatát. A tervezet többségében közös szabályokat állapít meg a földtulajdon és a földhasználat (haszonbérlet) megszerzésének vonatkozásában, azonban sok esetben nem különíti el a két jogcímen rendelkezésre álló területet. A mezőgazdasági igazgatási szerv engedélyezési jogköre mellett véleményezési jogkört kapnak ún. "helyi földbizottságok" a szerződéses árak, a szerződés birtokpolitikai szempont szerinti megítélésének és a vevő-haszonbérlet kiválasztásának tárgyában. A földbizottságok felállítására és működésére vonatkozó információkat a törvény nem tartalmaz annak ellenére, hogy szerepük a tervezet alapján meghatározó. A mezőgazdasági vállalkozások által használt földterület 1200 hektárban történő maximalizálása nemzetgazdasági léptékű kérdéseket, az agrár-GDP visszaesését vetíti előre. A felső birtokmaximum alkalmazása, valamint - a haszonbérlet rendszerének átalakulásából adódóan - a hatályos bérleti szerződések lejártát követő bizonytalanság távlatokban nehezíti a gazdaságok forráshoz jutását.

A negyedév másik fontosabb eseménye a közraktározásról szóló törvény tervezett módosításával kapcsolatos egyeztetések megkezdése volt. A Magyar Bankszövetség fenntartotta a szakmai szervezetekkel 2 évvel ezelőtt egyeztetett javaslatait, melyek megítélésünk szerint változatlanul érvényesek.

Sajnos az eltelt 2 évben tovább folytatódott a közraktári finanszírozás leépülése hazánkban, melyet jól mutat a közraktárak számának csökkenése és az általuk kibocsátott közraktári jegyérték alakulása. A kereskedelmi bankok jelentős részre - a közraktári szabályozás hiányosságain alapuló korábbi veszteségeik következtében - az ügyfelek forgóeszköz finanszírozási igényeit manapság az ügyfél összeteherbíró képessége és ügylet független biztosítékaik alapján mérlegelik, a közraktárjegyet a biztosítékok között nem vagy csak komfortfaktorként figyelembe véve. A közraktározási finanszírozás banki bizalmának visszanyerése lehetőséget biztosítana arra, hogy a hogy adott fedezet mellett több hitelt helyezzenek ki a bankok, amennyiben biztosítható, hogy a közraktárjegy mögötti készletfedezet mindig rendelkezésre álljon és likvidációs esetben ennek hozzáférése minden körülmények között biztosítható legyen.

2.2.3. *KKV hitelezés bővítése*

Az MNB 2012 márciusától új eszközt vezetett be a banki hitelezés élénkítése, bővítése érdekében. A jegybank értékpapír-fedezet mellett, változó kamatozással, a mindenkori jegybanki alapkamaton 2 éves lejáratú refinanszírozást nyújt a hitelintézeteknek. Mivel a bankszektor visszafogott hitelnyújtási aktivitása mögött kisebb részben a hitelezési képesség korlátossága,

nagyobb részben a hitelezési hajlandóság visszafogottsága áll, az eszköz eddig nem aratott átütő sikert.

A kedvezőtlen makrogazdasági helyzet hatására az idei évben is jelentősen csökkent a bankrendszer vállalati hitelállománya, a jegybank erre a folyamatra tekintettel 2012. október elejétől módosította az eszközzel kapcsolatban vizsgált hitelállomány összetételére és szintjére vonatkozó kritériumokat. Immár figyelembe veszi a gazdaságban egyre fontosabb szerepet betöltő vállalati refinanszírozási hiteleket, ugyanakkor a növekedési és pénzügyi stabilitási szempontból kockázatot jelentő kereskedelmiingatlan-hitelek állománya kikerül a kritériumok közül. Új elem, hogy az MNB legfeljebb a vállalati hitelállományuk 50%-ának megfelelő összegben ad kölcsönt a bankoknak értékpapír-fedezet mellett.

2.3. Pénzügyi tranzakciós illeték

2012. harmadik negyedévének egyik legfontosabb bankokat érintő kormányzati intézkedése a pénzügyi tranzakciós illeték jövő évi bevezetését tartalmazó törvény előterjesztése volt, melyet az Országgyűlés a július 9-i ülésnapján fogadott el.

A Pti tv. jóváhagyott szövege több jogszabály-értelmezési bizonytalanságot hordozott, melyet, tekintve a kérdéskör banki eredményt érintő lehetséges hatásait és politikailag érzékeny jellegét, a tagbankok részéről élénk figyelem kísért. Júliusban a tagbankok többsége kereste meg a Bankszövetséget kérdéseivel, valamint azzal az igénnyel, hogy a bizonytalan értelmezési kérdésekben szakértői egyeztetések folyjanak, majd annak eredményeként az illetékes szaktárcát keresse meg a Bankszövetség a jogbizonytalanság megszüntetése érdekében.

A tagintézmények augusztus elején tartottak szakértői egyeztetést, majd augusztus közepére készült el a szaktárca álláspontját kérő levél, amely minden olyan témát tartalmazott, melyben a tagbankok zöme egységes álláspontot tudott képviselni. A levél tartalmáról a Bankszövetség tárgyalóbizottsága nem hivatalos egyeztetést folytatott az NGM adóügyi helyettes államtitkárával, aki szeptember végére alakította ki az álláspontját és azt nem hivatalos levélben küldte meg a tárgyalóbizottságnak. Tekintettel arra, hogy az egyes kérdéskörökben adott válaszok többségében nem tartalmaztak jogilag megalapozott értelmezéseket, így az NGM felajánlotta a kérdésekben szakértői szintű egyeztetés lehetőségét.

A szakértői szintű egyeztetésre október közepén került sor, mely az NGM fent említett álláspontját tartalmazó anyagának megvitatása mellett kitért a Hpt. módosításának kezdeményezésére, mely lehetővé teszi, hogy a jelenlegi szabályok alapján is áthárítható tranzakciós illetéket a bankok átláthatóan foglalják a díjaikba.

Az egyeztetések időpontjában a pénzügyi kormányzat bejelentette a pénzügyi tranzakciós illeték általános kulcsának egyről két ezrelékre történő emelését. Tekintve, hogy a szándék bejelentését nem előzte meg semmilyen egyeztetés a Bankszövetséggel, így az - bevezetése esetén - a Kormány és a Bankszövetség között 2011. decemberben és 2012. júniusban kötött együttműködési megállapodások kormányzat általi megsértésének tekinthető.

2.4. A SWAP állomány MNB által kezdeményezett limitálása

Az MNB a 2011. év végi SWAP állomány bővülés okán 2012. év első negyedétől fokozottan vizsgálja a SWAP állományok bővülésének forintárfolyamra ható kockázatait. A jegybank a 2012. áprilisi stabilitási jelentésében már utalt arra, hogy a kockázatok miatt esetlegesen szükségessé válhat a probléma szabályozás útján történő rendezése.

A jegybank a Bankszövetséget szabályozási kezdeményezéséről július végi rendkívüli elnökségi ülésén tájékoztatta. Már itt felmerült, hogy az MNB, bár jogszabály útján is rendezhetné a kérdést, elsősorban a bankszektor önszabályozása útján szeretné korlátok közé szorítani a SWAP állományok szintjét. Az MNB az ülésen bemutatta a kockázatot magában hordozó mechanizmust, az ezzel kapcsolatosan végrehajtott ökonometriai modellekből számított kockázati szinteket és szabályozási koncepcióját. Tekintettel, hogy a számítások alapján a jegybank 10-12 milliárd euróban határozta meg azt a szintet, ahol a forint árfolyamára nyomást gyakorló spirális mechanizmus bekövetkezik, így a szabályozási limitként a mérlegen kívüli deviza nyitott pozíció korlátjául a mérlegfőösszeg 15%-át határozták meg.

A Bankszövetség ad-hoc szakértői munkacsoportot hívott össze, mely tárgyalta az MNB által bemutatott folyamatokat és koncepciót. A szakértők véleménye alapján a jegybank mechanizmussal összefüggő aggályai túlzóak, valamint a kockázat mérésére meghatározott mutató nem alkalmas a kockázat valós szintjének a meghatározására, tekintettel hogy sem az anyabankok által nyújtott SWAP állományok kockázatsökkentő hatását, sem a rövid. hosszú hátalévő futamidejű SWAP állományok eltérő kockázatát nem veszi figyelembe. Javasolták továbbá, hogy bármilyen szabályozás csak megfelelő, 2-3 éves implementációs időszakot követően lépjen hatályba. A Bankszövetség szeptember elején levélben tájékoztatta erről a jegybankot.

A jegybank válaszában fenntartotta álláspontját, azonban kifejezte, hogy azt önszabályozással kívánja rendezni. Ehhez olyan kötelezettségvállalási nyilatkozatot mellékel, melyet minden bank által alá kívánt íratni. A nyilatkozat mintá tartalmazta a fent említett limit megtartásának bank általi önkéntes vállalását, azonban szerepelt benne az is, hogy a javasolt szinthez az azt túllépő bankoknak 2015-ig tartó időszak a rendelkezésükre áll alkalmazkodni.

A Bankszövetség kifogásairól és az önszabályozás jegybank által javasolt módjáról a Bankszövetség tagjainak és az MNB szakértői október első hetében tartottak egyeztetést. Az MNB által az egyeztetés eredményeként némileg módosított nyilatkozatmintának a tagszervezetek általi értékelése folyamatban van.

3. A jogi környezet változásai

3.1. PSZÁF

3.1.1. PSZÁF követeléskezelési ajánlásának tervezete

A PSZÁF ajánlástervezetet készített a pénzügyi szervezetek számára a követeléskezelési gyakorlatuk során elvárt fogyasztóvédelmi elvekről. Az ajánlás célja, hogy a késedelmes adósok és pénzügyi szervezetek közötti együttműködő és tisztességes magatartási formákat erősítse. Az ajánlás csak a lakossági hitelezéssel összefüggő követeléskezelési tevékenységre vonatkozik majd, a vállalati ügyfelekre nem. A PSZÁF követeléskezelési tevékenységnek minősíti az

üzletszerűen nyújtott pénzügyi szolgáltatásból eredő késedelmes követelés érvényesítése érdekében végzett tevékenységet. Az ajánlás megfogalmazza a követeléskezelésre vonatkozó általános elveket: a tisztességes és együttműködő magatartás elvét, a szakmai gondosság elvét, a szükséges információszolgáltatás elvét, az adós teherviselő képessége figyelembe vétele elvét, a fokozatosság, szabályozottság elvét. Az általános elvek megfogalmazásán túl az ajánlás rögzíti az adós-tájékoztatásra és kapcsolattartásra vonatkozó legjobb gyakorlatokat, mintatájékoztatókat tartalmaz fizetési nehézségek esetére, a felmondást megelőző időszakokra vonatkozó adóstájékoztatóval és egyéb hasznos információkkal látja el az adósokat.

Az ajánlás hézagpótló szerepet tölt be, mert a követeléskezelésre vonatkozó ágazati szabályozás hiányzik Magyarországon. A Felügyelet mellett a pénzügyi szakmai érdekképviseleti szervek, így a Bankszövetség is több éve sürgeti a követeléskezelés törvényi szabályozásának kialakítását, erre vonatkozóan részletes javaslatokat juttattunk el a jogalkotó szervekhez. A PSZÁF is elkészítette a maga szabályozási koncepcióját és a szabályozás hatályba lépéséig ajánlással kíván hozzájárulni az ezen a területen tapasztalható hiányosságok megszüntetéséhez.

Az ajánlás tartalmát több fordulóban egyeztetettük a PSZÁF szakértőivel, észrevételünket írásban és szóbeli konzultáción is közöltük. Az észrevételek közül számos már beépült a tervezetbe. A banki vélemények szerint a követeléskezelési tevékenység során nem lehet azonos eljárást és bánásmódot alkalmazni az együttműködő és nem együttműködő, pl. a hitelező elől elrejtőzködő ügyfelek között. E tekintetben az álláspontok még nem közeledtek. Az észrevételeinkben az ágazati jogi szabályozással összefüggő ellentmondásokra igyekeztünk felhívni a figyelmet (pl. adatvédelmi kérdések, az adós teherviselő képességének megismerését nem segítő, hanem akadályozó KHR szabályozás, legális adatbázisok használatának kérdése).

3.1.2. PSZÁF számlaválasztási projekt

Miután az adatszolgáltatásról folyó egyeztetések lezárultak és a vonatkozó felügyeleti rendelet is megjelent, a számlaválasztó rendszer kiépítésének módszertani kérdéseiről folytatódtak a tárgyalások a PSZÁF és a Bankszövetség között. A megbeszélésekbe bevont banki szakértők alapvetően az ügyfélprofilok megfelelő kialakításában és e profilokra jellemző fogyasztási szokások paraméterezésében voltak a felügyelet segítségére. Az így létrejött rendszer gyakorlatilag egy – az ügyfél által megjelölt - folyószámla-használati szokás alapján kínálja fel a különböző banki folyószámla termékeket/csomagokat, s teszi az ügyfél számára összehasonlíthatóvá, azok havi átlagos becsült költsége alapján.

A fogyasztóbarát módon kialakított rendszerrel először valamely – a felkínált 6 lehetőség közül – ügyfélprofilba (pl. pályakezdő fiatal, gyakran bankoló aktív dolgozó) sorolja be magát az ügyfél. Ezt követően - az adott profilra jellemző - igénybevett szolgáltatások közül (átutalások, csoportos beszédések) választhat, majd a szolgáltatások igénybevételi módjait (bankkártya, e-csatorna) jelölheti meg.

Miután a folyószámla a banki termékek egyik legbonyolultabbika, meglehetősen nehéz feladatot jelentett olyan módszert kialakítani, amely révén ha nem is az összes, de a szolgáltatások döntő többségét az összehasonlító rendszer költség szinten le tudja képezni. Problémákat

jelenthet a jövőben, hogy az ún. „kapcsolódó szolgáltatások” sokféleségét (pl. „ha nálam vezetted a számlát, akkor eltekintek a hitelfolyósítási díjtól) miként lehet korrekten megjeleníteni. Mivel a számlaválasztó program díjakat hasonlít össze, félő, hogy a bonyolultabb, de ügyféligenyekhez plasztikusabban igazodó termékek kényszerű leegyszerűsítésre kerülnek. A bankoknak 30 nap áll rendelkezésre, hogy a rendszerbe felvitt adatok/termékek alapján a programot teszteljék.

3.1.3. Az adatszolgáltatással kapcsolatos 2013. évi tervezett PSZÁF változtatások

A PSZÁF 2013-ra tervezett hitelintézeteket érintő adatszolgáltatási előírások részletes észrevételezése során hangsúlyoztuk azt is, hogy évente rendszeresen változnak az adatszolgáltatási kötelezettségek és egyre nagyobb terhet jelent a szektor számára a követelmények teljesítése. Értjük a bővülő adatigényeket, mert tapasztaljuk a gyakori, komplex szabályváltoztatásokat. Emellett sajnos azt is tapasztaljuk, hogy az adatszolgáltatásban korábban jól alkalmazható felügyeleti iránymutatások egyre inkább elmaradnak, s általában a kapcsolódó jogszabályhelyre van csak utalás a módszertani útmutatókban. Szívesen vennénk, ha a Felügyelet a korábbi évek jól bevált gyakorlata szerint a táblák közti összefüggéseket is átadná a jobb átláthatóság és a hibakeresés könnyítése végett. Tagbankjaink rendszeresen óriási adatmennyiséget küldenek a Felügyeletnek (és a jegybanknak is), a rendszeres és rendkívüli adattáblák száma folyamatosan nő és az adattovábbítást megelőző kontrollt egyre nehezebb biztosítani.

A tervezet változások új fejlesztési feladatokat jelentenek és további munkamennyiség növekedésével is járnak: az idén rendkívüli adatszolgáltatásként elrendelt táblák (lezárt és nyitott pozíciók, számlavezetők) beépülnek a rendszeres csomagba, de a határidők a megnövekedett jelentés miatt nem módosulnak. Feltétlenül fontosnak tartjuk, hogy minden új előírás felkészüléséhez három hónap felkészülési idő biztosítva legyen.

A kormányzat Egyszerű Állam Programjának célját követendőnek tartjuk a hitelintézetek adatszolgáltatása tekintetében is és javasoljuk az adatigények átfogó racionalizálását, a nem feltétlenül szükséges táblák törlését. Ennek érdekében a PSZÁF és MNB elnöke felé is jeleztük problémáinkat és kértük együttműködésük, egy az adatszolgáltatói terheket könnyítő közös szakértői munka elindítása érdekében.

3.2. A külföldi vállalkozások magyarországi fióktelepeinek szabályozása

A Kúria 1/2012. számú Polgári jogegységi határozata nyomán szükségessé vált az EGT tagállamban bejegyzett külföldi vállalkozás pénzügyi fióktelepének helyzetére vonatkozó szabályozás módosítása. A jogegységi határozat kimondta, hogy a külföldi székhelyű vállalkozások magyarországi fióktelepeiről és kereskedelmi képviselőiről szóló 1997. évi CXXXII. törvény szerinti, EGT-államban székhellyel rendelkező vállalkozás magyarországi pénzügyi fióktelepe nem rendelkezik perbeli jogképességgel. (Mint ismeretes, a pénzügyi fióktelep nem önálló jogi személy, nincs saját vagyona, alapításakor nincs saját tőke követelmény, a fióktelepet az alapító olyan szervezeti egységének kell tekinteni, amely önálló cégformaként a belső cégnyilvántartásban a külföldi vállalkozás fióktelepeként be van jegyezve.)

A jogegységi határozat kiadására azért került sor, mert a jogi szabályozás és a joggyakorlat nem volt egységes abban a kérdésben, hogy az Ftv. 24.§(3) bekezdése szerinti fióktelep rendelkezik-e perbeli jogképességgel, hasonlóan az általános fióktelephez. Egyes bíróságok eltérő tartalmú ítéleteket hoztak e kérdésben. A jogegységi határozat szerint az EGT-államban bejegyzett pénzügyi fióktelep az alapítója nevében, képviselőjében jár el, nincs perbeli jogképessége, csak az alapítót képviselheti a perben. Megjegyezzük, hogy a probléma nemcsak a hitelintézeti fióktelepeket, hanem a biztosítói, pénzforgalmi, és befektetési szolgáltatói fióktelepeket is súlyosan érinti.

A törvény módosítását a Bankszövetség a MABISZ-szal és a Befektetési Szolgáltatók Szövetségével együtt kezdeményezte, azonban az egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló T/8099. számú törvényjavaslatba bekerült módosítás tartalmával, irányával nem értünk egyet. Ezt több ízben jeleztük a nemzetgazdasági tárca képviselőinek, sajnos eredmény nélkül. Sajnálatos módon a törvényjavaslatba bekerült módosítás több új problémát vet fel, mint amit megold. A módosítás lehetővé teszi, hogy a pénzügyi fióktelep akár szerződésenként is eldönthetné, hogy a saját nevében, vagy az alapítója nevében jár-e el, amit prudenciális és fogyasztóvédelmi szempontból egyaránt elfogadhatatlannak tartunk. A Parlament által október 8-án elfogadott törvénybe egy zárószavazás előtti módosító indítvánnyal bekerült egy olyan módosító rendelkezés, amely az általános fióktelepek jogállását is nagyon kedvezőtlenül érinti. A rendelkezés szerint a fióktelep jogképes, cégneve alatt a külföldi vállalkozás javára jogokat szerezhethet és a külföldi vállalkozás terhére kötelezettségeket vállalhat, így különösen vagyont szerezhethet, szerződést köthet, pert indíthat és perelhető. Az elfogadott törvény-szöveg feloldhatatlan ellentmondást tartalmaz, mert aki jogképes, az az európai jogrend szerint saját neve alatt szerezhethet jogokat és vállalhat kötelezettségeket.

Sajnálatos módon az elfogadott és kihirdetés alatt álló törvény-szöveg nem értelmezhető önmagában, hiszen súlyos belső ellentmondástól terhes; és a fióktelepekre és pénzügyi fióktelepekre vonatkozó egyéb jogszabályokkal is összeütközésben van. Bízunk benne, hogy a jogalkotó módot talál arra, hogy ezt a nyilvánvaló jogalkotói hibát rövid időn belül orvosolja.

3.3. Kúriai munkaanyag az egyoldalú szerződésmódosításról

A Kúria elnöke a bírósági szervezeti törvény új rendelkezései szerint joggyakorlat elemző csoportot hozott létre a „fogyasztói kölcsönszerződésben pénzügyi intézmény által alkalmazott általános szerződési feltételekben szereplő egyoldalú szerződésmódosítás tisztességtelenségének megítélésére”. A joggyakorlat elemző csoport feladata a bírósági ítélezési gyakorlat vizsgálata, a vizsgálati tárgyköröket a Kúria elnöke állapítja meg évente. A csoport tagjai kúriai és ítélőtáblai bírák, de tudományos kutató és banküzemtanál foglalkozó közgazdász is részt vesz a csoport munkájában. Az elemző csoport elkészítette a munkaanyagát és megküldte véleményezésre a Magyar Bankszövetségnek, s 18 más szakmai és civil szervezetnek, így az MNB-nek, Legfőbb Ügyészségnek, PSZÁF-nak, a Magyar Ügyvédi Kamarának, fogyasztóvédő szervezeteknek.

A munkaanyag véleményezésére október 15-ig adott a Kúria határidőt. A vélemények beérkezése után egy konferencián is mód lesz az észrevételek megbeszélésére. A végleges dokumen-

tumot előre láthatóan decemberben a Kúria polgári kollégiuma elé terjesztik, amely annak alapján polgári kollégiumi véleményt adhat ki, amely a hazai ítélkezés meghatározó dokumentuma lehet. A bíróságok által követett, a jövőben várhatóan egységessé váló bírósági értelmezési gyakorlat sok ezer, a pénzügyi-gazdasági válság kezdete előtt megkötött hitelszerződés jogi megítélését befolyásolhatja.

A munkaanyag a nem lakáscélú fogyasztói hitelekre vonatkozó egyoldalú szerződésmódosítással foglalkozik, tehát a szabad felhasználású jelzáloghitelek és egy évnél hosszabb lejáratú fogyasztási hitelek képezték a vizsgálat tárgyát. Az ügyfél számára kedvezőtlen egyoldalú szerződésmódosításra a kamat, díj, költség tekintetében van lehetőség.

A megküldött munkaanyag feldolgozását egy szűkebb jogi szakértői csoport keretében, de a társ érdekképviseltek bevonásával elvégeztük. A Kúria részére október 15-én megküldött véleményt a Bankszövetségen kívül az OTSZ, TÉSZ, PVOE és a Magyar Jelzálogbank Egyesület is aláírta.

A munkaanyag bizonyos megállapításai vitathatatlannal helytállóak és támogatandóak, bizonyos részei azonban kiegészítésre és véleményünk szerint helyesbítésre szorulnak. A munkaanyag nem elemzi kellő mélységében a hitelintézeti törvénynek az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó, többször módosult rendelkezéseit és az azokkal kapcsolatos banki és bírósági gyakorlatot. Az észrevételünk szerint a tisztességtelenségre vonatkozó Ptk. rendelkezések (Ptk. 209.§) nem alkalmazhatók abban az esetben, ha az általános szerződési feltétel jogszabály valamely kógens rendelkezésébe ütközik, mert ez esetben az általános szerződési feltétel a Ptk. 200.§-a alapján eleve semmis. Ugyancsak kizárt a tisztességtelenség vizsgálata akkor, ha a szerződési feltételt jogszabály állapította meg, vagy azt a jogszabály előírásainak megfelelően, a jogszabály rendelkezéseit tükrözve állapították meg. A tisztességtelenség vizsgálatának az esetben lehet véleményünk szerint jelentősége, ha az általános szerződési feltételek az üzleti tevékenységre vonatkozó diszpozitív szabály előírásaitól érdemben eltérnek.

A pénzügyi intézmények által aláírt Magatartási Kódex jogi jelentőségével kapcsolatban kifejtettük, hogy a Magatartási Kódex nem jogszabály, de az abban foglaltak megsértését a Felügyelet számon kérheti. A Magatartási Kódex a Felügyelet által jóváhagyott rendelkezéseket tartalmaz, ezért a Kódexet aláíró pénzügyi intézmények okkal bízhattak abban, hogy a Kódexben foglalt magatartási szabályok nem ütköznek jogszabályba. Felhívtuk a figyelmet arra, hogy, ha a szerződési kikötések a hitelintézeti törvény valamely korábbi, eltérést nem engedő szabályán alapulnak, ez esetben nem lehet a korábbi jogszabály esetleges szakmai hiányosságát számon kérni utólag a Ptk. tisztességtelenségre vonatkozó rendelkezései alapján. Ez ugyanis arra adna alkalmat, hogy mindig az utólagos bírósági felülvizsgálat időpontjában érvényes szakmai-etikai elvárásokat kérjék számon egy korábbi időszak szabályrendszerén, ami a gazdasági szereplőket azzal a helyzettel szembesítené, hogy a bíróság olyan követelményeket kérhet számon rajtuk, ami a szerződéskötés idején nemcsak kötelező nem volt, de esetenként nem is volt ismeretes, a szerződéskötéskor kötelező jogszabályi előírások tükrében.

3.4. Pénzmosási törvény módosítása

A törvénymódosítást 2013 januárjában tervezik hatályba léptetni, most a kodifikáció zajlik. Nem várható nagyobb változások, új törvény majd a 4. pénzügyi direktíva megszületése után várható. Az azonosító okmányok másolhatósága kérdésében elfogadta álláspontunkat az NGM, de sajnos az adatvédelmi hivatal ezt továbbra is ellenzi, helyesebben csak a fénykép nélküli másolást tartja elfogadhatónak.

További gondot jelent, hogy a napközbeni elszámolás (IG2) bevezetésével akár 4 óránál rövidebb idő alatt végre kell hajtani a tranzakciókat, ami nagyon lecsökkenti a megfelelő szűrések elvégzésére rendelkezésre álló időt. A bejelentéseket fogadó adóhivatali egységnek (NAV PEI) sincs felkészülve arra, hogy ilyen gyorsan döntsön az esetleges felfüggesztésről. A bankoknak támpontot kellene adni arra nézve, hogy ilyen esetekben miként érvényesítsék a felfedés tilalmát, továbbá hatékonyabb biztosítékok kellenének az alkalmazottak (bejelentők) védelmére is.

3.5. A KHR törvényhez módosító indítványok

A Központi Hitelinformációs Rendszerről (KHR) szóló törvény bankszövetségi projektben történő megvalósítása során, számos olyan kérdés merült fel, amelyet sem közös értelmezéssel, sem hatósági állásfoglalással nem lehetett rendezni. Ezen kérdések ügyében a Bankszövetség törvénymódosítási javaslattal fordult a törvény-előkészítésért felelős Nemzetgazdasági tárcához.

Levelünkben konkrét szövegjavaslatot is megtéve részletesen indokoltuk, hogy szükségesnek tartjuk

- a hiteltörlesztő részletekről szóló adatszolgáltatás havonta történő frissítését,
- azon lehetőség megteremtését, hogy a magánügyfelek már a hitelszerződésük közvetlen megkötését követően – a helyszínen - megkaphassák a KHR-be kerülő adataikról a hivatalos tájékoztatást (és ne kelljen drága pénzen utólag írásban ezt az információt megküldeni részükre),
- törölni javasoltuk a fenti tartalmú tájékoztatási kötelezettséget a vállalati ügyfelek vonatkozásában (mivel az adatvédelem nem érinti e szektort),
- kettő helyett öt napot javasoltunk a hiteladatok KHR-be viteli határidejére (a biztonságosabb adatszolgáltatás érdekében),
- kértük, hogy a szabályozás teremtse meg a monitoring célú utólagos lekérdezés lehetőségét (amelyet egyébként más jogszabály is előír a hitelintézetek részére), ill.
- javasoltuk, hogy a KHR-t kezelő szervezet egy speciális referencia-érték mutatóval is segíthesse a KHR-t igénybe vevőket az egyes ügyfelek hitelképességének megítélésben.

Az Országgyűlés őszi ülészsaka az első 5 javaslatunkat törvénybe iktatta és az NGM ígérte, hogy a maradék két tétel mielőbbi jogszabályba emelését is támogatja.

4. Kommunikáció

A Magyar Bankszövetség az elmúlt negyedévben továbbra is aktív kommunikációs tevékenységet folytatott. A nyári hónapokban az IG2 átállás, illetve az árfolyamgát II. eredményeinek folyamatos közreadása voltak a hangsúlyos témák. Az IG2 projekt technikai részleteivel a Szövetség immár hagyományos Sajtóklub-rendezvényének keretében adott tájékoztatást a sajtó képviselőinek, majd folyamatosan kommunikálta az átállás megnyugtató eredményeit.

A tranzakciós illetékekkel kapcsolatban a Szövetség június végén két azonnali közleménnyel reagált, majd folyamatosan jelezte az illeték kivetésének nemzetgazdasági kockázatait. A hangsúlyos véleményünk, aggályaink nyilvánosságra hozatala nyomán megélnkülő sajtó-érdeklődés hozzájárult ahhoz, hogy a tárgyalóküldöttség javaslatai még nagyobb súlyt kapjanak. Így például az eredeti terveket finomítva az illeték tranzakciónkénti összege 6000 forintban maximálásra került, s ez a „sapka” a nem várt őszi bejelentés kapcsán sem módosult.

A tapasztalatok szerint a sajtó képviselői immár valódi véleményformálóként tekintenek a Bankszövetségre és annak képviselőire. Ez az új kommunikációs kapcsolat nagyban megkönnyíti a szövetség üzeneteinek széles körű eljuttatását a nyilvánosság felé, s emellett csökkenti tagbankok kommunikációs osztályaira háruló megkereséseket, hogy egyedileg véleményezzenek például jogszabály-tervezeteket.

5. Nemzetközi kitekintés - Az Európai Bankföderáció tevékenységének a súlypontjai²

Az Európai Bankföderáció a harmadik negyedévben kiemelt témakörként kezelte a június hatodikán bejelentett Bankunió létrehozását, s ezen belül az egységes felügyeleti rendszer (SSM³) kialakítását. Az EBF régóta támogatja - ezért üdvözli - az európai felügyeleti rendszer egységesítés irányába mutató reformját. Ugyanakkor hangsúlyozza, hogy a jól működő SSM-hez elengedhetetlen az egységes európai szabálykönyv kialakítása és 27 tagországon belüli konzisztens alkalmazása. Az EBF helyesli, hogy az ECB lássa el az euró zóna bankjainak a felügyeletét, azzal, hogy a napi felügyeleti munkát a hatékonyság érdekében - egységes szemléletmódban és megközelítéssel - a nemzeti felügyeleteknek kell ellátniuk. Az EBF azt is hangsúlyozza, hogy az új rendszerben az Európai Bankhatóság (EBA) nem gyengülhet, továbbra is meg kell őriznie az egységes szabálykönyv érvényre juttatásában, illetve a felügyeleti gyakorlatok konvergenciájában játszott szerepét.

Ugyancsak kiemelt figyelem övezi a bankrendszer szerkezeti reformjával foglalkozó magas szintű szakértői csoport (Liikanen group) jelentését. Az EBF még a jelentés nyilvánosságra hozatala előtt kifejtette, hogy először meg kellene várni a folyamatban lévő szabályozói reformok életbe lépését és hatását, s csak azt követően indokolt mérlegelni a bankszektor szerkezeti átalakítását. Az EBF védelmébe vette az univerzális bankmodellt és ellenzi egyes banki tevékenységek kikényszerített leválasztását. A Liikanen javaslat akadályozza az egységes piac hatékony működését és versenykorlátozó hatását.

² A globális és európai prudenciális szabályozási fejlemények részleteiről lásd a mellékletet.

³ Single Supervisory Mechanism

A CRR/CRD4 három oldalú egyeztetései⁴ kapcsán az EBF kiemelt hangsúlyt helyez a KKV kitettségek súlyozására (megpróbálván elérni, hogy a kedvező súlyozás ne csak a retail, hanem a vállalati portfólióban lévő KKV hitelekre is vonatkozzon), a rendszerkockázati többlettartalékokra (pufferekre), valamint a likviditási mutatókra. A tervek szerint az Európai Parlament plenáris ülése november 21-én dönt a CRR/CRD4 elfogadásáról. Ha a döntés csúszna, úgy elkerülhetetlenné válik a bevezetés elhalasztása, vagy egy átmeneti időszak beiktatása.

Az EBF - részben azzal is összefüggésben, hogy nem tartja időszerűnek a bankrendszer szerkezeti reformját - támogatja az egységes válságrendezési keretek kialakítását és mielőbbi bevezetését. Bár a helyreállítási és válságrendezési kereteket szabályozó direktíva minimum harmonizációs, az EBF a minél teljesebb harmonizáció mellett van, hogy ne legyen mód a tervezet fontos intézkedéseinek a kihagyására, illetve alternatív megoldásokra. Az EBF azzal is egyetért, hogy a válságrendezési keretek minimalizálják a bankcsődök fiskális következményeit és rendszerkockázatát, s csökkentsék az erkölcsi kockázatot is. A kereteket a versenysemlegesség érdekében globálisan kell bevezetni. A válságrendezésben részt vevő hatóságok kiszámíthatóságát és megbízhatóságát jogszabályban kell garantálni. (A direktíva tervezetről csak 2013 elején születik döntés.)

A prudenciális témákon túl az EBF kiemelten kezeli a MiFID módosítását, a pénzügyi tranzakciós adóval (FTT) kapcsolatos fejleményeket, a FATCA bevezetéséből adódó kötelezettségeket és a bankszámvitelre vonatkozó csomagot. Ezekon túl prioritást élveznek még a jelzáloghitelekre vonatkozó trialógus; a pénzforgalmat érintő témakörök (a pénzforgalmi irányelv felülvizsgálata, a kártyás, internet és mobil fizetéseket tárgyaló zöld könyv, az e-fizetésekre vonatkozó vizsgálat); a pénzmosás elleni küzdelemre vonatkozó irányelv; a központi értéktárat szabályozó rendelet; valamint a beruházási termékek (PRIPs⁵) dokumentációjára vonatkozó rendelet.

6. A bankszektort érintő egyéb események, fejlemények

6.1. IG2 – napközbeni átutalási projekt indítása

2012. július 2-án elindult a többszöri napközbeni elszámolást biztosító bankközi GIRO rendszer.

Az eddigi T+1 rendszer helyett már a Tárgynapon jóváírják a kedvezményezett számláján az aznap indított, elektronikusan feladott forint átutalást. A változás révén az átutaló ügyfél 1 nappal tovább rendelkezhet pénze felett. Az új rendszernek perspektívikus jelentősége, hogy a bankközi térben az átutalás az európai pénzforgalomban fokozatosan terjedő, s 2014-től az € zónában kötelező SEPA szabványok szerint bonyolódik. Banki szempontból ez azt jelenti, hogy az €-átállítás bekövetkeztekor lényegében csak valutanemet kell változtatni.

Ha egy vállalat SEPA szabvány szerint kapcsolja össze belső rendszereit a banki rendszerekkel, akkor gyakorlatilag kézi beavatkozás nélkül, teljesen automatikusan bonyolíthatja pénzforgalmát. Az € átálláskor pedig – a bankokhoz hasonlóan – csak kisebb kiigazításokra lesz szüksége.

A kezdeti működési tapasztalatok pozitívak. Az első két hónap alatt mintegy 24 millió tranzakciót bonyolított le az új rendszer, 9000 milliárd forint értékben, gyakorlatilag probléma

⁴Trialógus: a Bizottság, a Tanács és a Parlament részvételével.

⁵package retail investment products

nélkül. Mivel a cél megvalósult, az MNB, a GIRO, a bankok és a Bankszövetség részvételével működő projekt befejezte tevékenységét.

6.2. Felkészülés a FATCA-ra

Az amerikai FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act) törvény értelmében a magyar pénzügyi szolgáltatóknak - hasonlóan az összes nem amerikai pénzügyi intézményhez - egyenként megállapodást kellene kötniük az amerikai adóhatósággal (IRS) a FATCA-kötelezettségek teljesítésére.

Szeptemberben az NGM Adópolitikai és nemzetközi adózási Főosztályának képviselőivel egyeztettünk a FATCA követelmények hazai hitelintézeteket érintő szempontjairól. Az NGM felelősei arról tájékoztattak, hogy aktívan foglalkoznak a FATCA kérdéssel: részt vettek az EU-USA között szervezett egyeztetésen és a kérdést az ECOFIN események szintjén is folyamatosan követik.

Az NGM szakértők szerint a FATCA-hoz kapcsolódóan közzétett modellegyezmények egy az egyben nem alkalmazhatók Magyarország számára, azt szükséges átdolgozni. A hazai pénzügyi intézmények oldaláról el lett mondva, hogy az intézmények az IRS-szel egyedileg nem tudnak megállapodni az EU-s és nemzeti jogszabályi korlátok miatt. A kormányközi megoldás kölcsönösségi alapú információcserével jár, amely Magyarországnak is egyértelműen előnyt jelentene, hiszen adatot kapna az ország az USA-ban forgó/parkoló adózatlan magyar pénzekről. Magyarország és USA között létezik adóügyi együttműködés ezért valószínű, hogy egy az információcserén alapuló megállapodást az USA-val meg lehet kötni.

Az egyedi megállapodások helyett követendő út lenne a kormányközi alapon való megközelítés azért is, mert a nyilvánosságra hozott modellegyezmények a FATCA iránymutatásoknál és a nyilvános vitára bocsátott végrehajtási szabálynál kedvezőbb feltételeket tartalmaznak. A minisztériumi szakértők kérték a bankszakmai oldal segítségét és operatívabb és szorosabb együttműködésre tett ígéretet mindkét oldal.

6.3. Adatvédelmi munkacsoport megalakulása

A Jogi munkacsoporton belül adatvédelmi al-munkacsoport alakult 2012. júliusban. A munkacsoport fő feladata, tevékenysége a hazai és európai uniós adatvédelmi jogi szabályozás figyelemmel kísérése, javaslatok megfogalmazása, a versenyjog vonatkozó rendelkezései tiszteletben tartásával a legjobb banki gyakorlatok kialakítása. A munkacsoport a banki adatvédelmi felelősök és adatvédelmi iránt érdeklődő banki jogászok, compliance szakértők, IT szakértők konzultatív fóruma. A munkacsoport elnökének a tagok dr. Baki József főosztályvezetőt, az FHB Bank adatvédelmi felelősét választották. A munkacsoport szeptemberben tartotta a következő ülését, melyen az ügynökök nyilvántartásának adatvédelmi kérdését, az info-törvény módosításának szükségességét és egy ágazati szakmai eljárásrend kidolgozásnak lehetőségét vitatták meg.

6.4. Bankszövetségi kiadványok

A kétszintű bankrendszer negyedszázados évfordulója alkalmából két rangos jubileumi kiadványt jelentettünk meg. Az első egy tanulmánykötet „*Negyedszázados a magyar bankrendszer, múlt – jelen – jövő*” amelyben banki elemzők és vezető közgazdászok, valamint a Magyar Bankszövetség munkatársai írtak a mai bankrendszer legfontosabb szakmai feladatairól.

A második kötet „*Hitelintézeti fogalomtár*” címmel jelent meg, amely több mint húsz szakértő munkájának az eredménye és műfaját tekintve ez az első olyan átfogó kötet, amely a banki szolgáltatásokkal kapcsolatos fogalmak teljes körét tárja az olvasó elé.

A februárban meghirdetett felhívásunk alapján a Bankárképző Központtal együttműködésben augusztusban jelentettük meg a Hitelintézeti Szemle különszámát, melyet doktorandusz hallgatók szócikkeinek szenteltük. A különszám, illetve az azt követő rendes számok már a módosított arculati elemeket tükröző új küllemmel jelentek, jelennek meg.

MELLÉKLET - Nemzetközi kitekintés: szabályozás, felügyelet, EBF

**NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:
SZABÁLYOZÁS, FELÜGYELET - EURÓPAI BANKFÖDERÁCIÓ**

I. Globális szabályozás

1.1 A kockázatokra vonatkozó nyilvánosságra hozatali, jelentési kötelezettségek, adatszolgáltatás

1.) A Pénzügyi Stabilitási Tanács (FSB⁶) nyilvánosságra hozatal javítására létrehozott ad hoc munkacsoportja (EDTF⁷) megkezdte munkáját és a banki kockázatok nyilvánosságra hozatalára vonatkozó alapelvek tervezetét több változatban megosztotta az érdekeltekkel. A beérkezett észrevételek alapján átdolgozott tervezetet október elején (az FSB-nek való átadás előtt) újabb két hetes konzultációra bocsátották. Az EDTF munkájának az a célja, hogy:

- (i) Kialakítsa a kockázatok szigorodó közzétételi követelményeivel kapcsolatos legfontosabb alapelveket.
- (ii) Javaslatokat tegyen a jelenlegi kockázati jelentések javítására, beleértve az összehasonlíthatóság elősegítését.
- (iii) Határozza meg (azonosítsa be) a globális pénzügyi intézmények kockázati jelentéseit jellemző legjobb vagy vezető gyakorlatokat (best or leading practices).

Az EDTF által javasolt alapelvek szerint a közzétett jelentések (disclosures) legyenek:

1. Világosak, kiegyensúlyozottak és érthetőek.
2. Átfogóak és a bank valamennyi fontos tevékenységére és kockázatára kiterjedőek.
3. Lényeges információkat tartalmazzanak.
4. Mutassák be és tükrözzék a bank kockázatkezelési gyakorlatát.
5. Időben konzisztensek (tegyék lehetővé az időszakok összehasonlítását).
6. Összehasonlíthatók a bankok között.
7. A jelentéseket megfelelő időben (nem késleltetve) hozzák nyilvánosságra.

Az EDTF dokumentum tervezete a hét alapelv részletes magyarázatán túl további javaslatokat fogalmaz meg a kockázati jelentések javítására a kockázati stratégiát és a kockázat kezelést/az üzleti modellt, a tőkét és a kockázattal súlyozott eszközöket, a likviditást, a finanszírozást, a piaci kockázatokat, a hitelkockázatokat, valamint az egyéb kockázatokat érintően.

Az FSB-nek az az elvárása, hogy a nemzetközi banki érdekvédelmi szervezetek támogassák az EDTF által kidolgozott nyilvánosságra hozatali elveket. (Az EBF támogatásáról az október 25-i végrehajtó bizottsági ülésen döntenek.) A követelmények egy részét már a 2012. évre vonatkozó kockázati jelentésekben érvényesíteni kell.

2.) A Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság (BCBS⁸) még a nyáron konzultációs dokumentumot adott ki a kockázatokra vonatkozó adatok hatékony aggregálásáról és a kockázatokra vonatkozó jelentésekről. A dokumentum a pénzügyi válság azon tapasztalatára reflektál, hogy számos bank - köztük rendszerszempontról fontos globális bankok (G-SIBs) - képtelen volt

⁶ Financial Stability Board

⁷ Enhanced Disclosures Task Force (Az EDTF megalakulásáról lásd a 2012. második negyedéves jelentésünk mellékletének az I.5 pontját.)

⁸ Basel Committee on Banking Supervision

kockázati kitettséget teljességgel és időben felmérni. A Bizottság által javasolt elvek célja, hogy megerősítsék a kockázati adatok aggregálását érintő banki képességeket és javítsák kockázati jelentési gyakorlatokat; ezen keresztül a banki kockázat kezelést, a stressz helyzetekhez való alkalmazkodást. A G-SIB bankoknak legkésőbb 2016-tól kell teljességgel alkalmazni a lefektetett elveket. A Bizottság úgy véli, hogy a dokumentumban szereplő elveket a bankok széles köre alkalmazza az arányosság elvének - a bankok méretét, tevékenységét és komplexitását figyelembe vevő – figyelembe vételével.

A globális szakmai szövetségek közös válaszukban messzemenően egyetértettek a BCBS által lefektetett célokkal, ugyanakkor felhívták a figyelmet a minden tekintetben növekvő adatgyűjtési és jelentési kötelezettségek IT beruházás igényére. Önmagában nézve a 2016-os bevezetés elfogadható lenne, míg a szabályozási követelményeket együtt tekintve több időre lehet szükség a bevezetéshez.

1.2 Az elszámolási ügyletek tőke illetve letéti követelménye

1.) Júliusban (két konzultációs fordulót követően) a Bázeli Bizottság - a Bazel III szabályozás részeként - közbenső szabályozást tett közzé a központi szerződő felekkel (CCPs⁹) szembeni kockázatok tőkekövetelményéről, amely 2013. január 1-től lép életbe. A szabályozás összhangban van a CPSS¹⁰ és az IOSCO¹¹ pénzügyi infrastruktúrákra vonatkozó alapelveivel. Az alapelvek szerint felügyelt CCPs-zel szembeni kockázatok kedvezményes súlyozást élveznek, így a kereskedési tételek 2%-os súlyt kapnak. A nemteljesítési alapok (default funds) tőkeszükségletének megállapításakor a bankok egy kockázat érzékeny és egy egyszerűsített, 1250%-os súlyt rendelő) módszer között választhatnak. A kedvezményes szabályozással ösztönözni kívánják a központi szerződő felek igénybe vételét.

2.) A G20 vezetők még 2011-ben megegyeztek, hogy pénzügyi reformprogramjuk részeként letéti követelményeket állítanak a nem központi szerződő feleknél elszámolt derivatív ügyletekre. Ennek megfelelően a BCBS és az IOSCO közös konzultációt hirdetett a nem központi szerződő feleknél elszámolt derivatív ügyletek margin (letéti) követelményéről. Ezek a követelmények tovább csökkentik a derivatív ügyletek rendszerkockázatát, előmozdítják az ügyletek sztenderdizálását és a központi szerződő feleken keresztüli elszámolást. Az alapelveket egyaránt alkalmazni kell a pénzügyi szolgáltatókra és a rendszerkockázatot jelentő (rendszer szempontból fontos) nem pénzügyi cégekre. A szabályozói arbitrázs elkerülésére fontos, hogy a letéti követelményeket globálisan, konzisztens módon vezessék be. Ugyanakkor az is alapvető, hogy mérlegeljék a letéti követelmények bevezetésének a pénzügyi piacokra és a szélesebb értelemben vett pénzügyi rendszerre gyakorolt hatását. A potenciális előnyöket össze kell vetni a letéti követelmények teljesítéséből eredő magasabb likviditási szükséglettel. Ennek felmérésére a BCBS és az IOSCO a szeptember 28-ig tartó konzultációs időszak alatt mennyiségi hatásvizsgálatot végzett.

1.3 BCBS konzultációs dokumentum: A FOREX tranzakciók teljesítésével kapcsolatos kockázat kezelés felügyeleti útmutatójáról

⁹ central counterparties

¹⁰ Committee on Payment and Settlement Systems

¹¹ International Organization of Securities Commissions

Az augusztusban konzultációra bocsájtott dokumentum a 2000-ben megjelent BCBS felügyeleti útmutató aktualizálása a megfelelő kockázatkezelés biztosítása érdekében. Az elmúlt több mint 10 év során jelentős lépések történtek a FX tranzakciók teljesítési kockázatának a csökkentésére, ugyanakkor a kockázatok nem utolsó sorban az FX tranzakciók gyors növekedésének a következtében továbbra is fennállnak. Az új útmutató a korábbinál átfogóbb és részletesebb szempontokat ad az FX tranzakciók teljesítéséhez kapcsolódó kockázatok (alapkockázat, helyettesítési költség kockázat, likviditási kockázat, működési kockázat, jogi kockázat) kezeléséhez, valamint az FX tranzakciók tőkekövetelményének a meghatározásához. A tervezet legfontosabb javaslatai a következők:

- A banknak gondoskodnia kell az FX tranzakciók teljesítésével kapcsolatos kockázatok hatékony kezeléséről, s biztosítania kell, hogy kockázat kezelési gyakorlatai összhangban legyenek a hasonló volumenű és futamidejű partnerkockázatokéval.
- Amennyire csak lehet csökkenteni kell az FX tranzakciók alapkockázatát az olyan pénzügyi infrastruktúrák igénybe vételével amelyek PVP (fizetés fizetés ellenében) alapon szolgáltatnak. Ha a PVP nem alkalmazható a banknak pontosan azonosítani, mérni, ellenőrizni és csökkenteni kell az FX tranzakció alapkockázatának mértékét és (hátralévő) futamidejét.
- A banknak tőkeszükséglete meghatározásakor valamennyi FX tranzakció teljesítésével kapcsolatos kockázatot figyelembe kell vennie és ezen kockázatok mögé megfelelő tőkét kell allokálnia.

1.4 A Bázeli III szabályozás konzisztens bevezetésének az értékelése (Előzetes jelentés: Európa, Japán, USA)

A Bázeli Bizottság korábbi ígéretének megfelelően¹² október elején nyilvánosságra hozta azt az előzetes értékelését, amely az egyes joghatóságokban elfogadott új szabályok Bázeli III egyezményvel való konzisztenciáját vizsgálja. A Bizottság által publikált második szintű - az elfogadott szabályok tartalmi konzisztenciáját vizsgáló - értékelések az európai, az USA-beli és a japán implementálást tekintették át.

Az európai szabályozást érintően a tőke definíciót, illetve az IRB módszer alkalmazása alól adott állandó részleges felmentést minősítették a Bázeli III szabályoknak lényegében nem megfelelőnek, míg az USA esetében az értékpapírosítási keretek kerültek ebbe a kategóriába. A japán szabályozás még nem tartalmazza a tőke pufferekre (tőkemegőrzési és anticiklikus) vonatkozó előírásokat, de egyébként nem tér el lényegesen a Bázeli III egyezményben leírtaktól.

II. Európai Unió

II.1 Bankunió

2012. szeptember 12-én a Bizottság egy átfogó, a Bankunió létrehozását célzó javaslat csomagot tett közzé, amely tartalmazza:

- A hitelintézetek prudenciális felügyeletének a jogkörét az Európai Központi Bankra átruházó rendeletet,
- Az Európai Bankhatóság (EBA) létrehozását szabályozó rendelet módosítását, valamint

¹² Lásd a 2012. második negyedéves jelentésünk mellékletének az I.1 pontját.

- A bankunió megvalósítását célzó útitervet (az arra vonatkozó kommunikét), amelynek elemei az egységes szabálykönyv, a közös betétbiztosítás, valamint az egységes bank-válságkezelési keretek.

Az euró zónában (a résztvevő tagállamokban) alapított hitelintézetek prudenciális felügyelete az Európai Központi Bank hatásköre lesz. Az euró zónán kívüli tagállamok dönthetnek az egységes felügyeleti rendszerben (SSM¹³) való részvételükről.

Az EKB - egyebek mellett - felelős lesz a hitelintézetek engedélyezéséért, az intézmények meghatározó részesedéseinek az értékeléséért, a minimum tőkekövetelményeknek való megfelelésért, annak a biztosításáért, hogy az intézmény tőkéje megfeleljen a kockázati profiljának (azaz a 2. pillér alatti intézkedéséért), a konszolidált alapú felügyeletért, valamint a pénzügyi konglomerátumok felügyeletéért. Ezen túlmenően az EKB biztosítja az áttételi rátára és a likviditásra vonatkozó szabályoknak való megfelelést, a tőke pufferek alkalmazását, s a tőkekövetelmények megsértésekor, vagy a megsértés kockázatának a felléptekor - a válságrendezési hatóságokkal együttműködve - végrehajtja a korai beavatkozási intézkedéseket.

Továbbra is a nemzeti felügyeletnek a fogyasztó védelemért, a pénzmosás elleni küzdelemért, valamint a tagországban fiókot alapító vagy határon átnyúló szolgáltatást végző harmadik országbeli hitelintézetek felügyeletéért. A mindennapi ellenőrzéseket és más, az EKB intézkedéseit előkészítő feladatokat a nemzeti felügyelet végzi.

Az új rendszerre való sima átmenet érdekében egy áttérési időszakban gondolkoznak. Első lépésként 2013 január 1-től az EKB képes lesz arra, hogy bármelyik hitelintézet teljes felügyeletét átvegye, de különösen azokat, amelyek közpénzből segítséget kap(tak)nak, vagy azért folyamod(tak)nak. 2013. július 1-től valamennyi rendszer szempontból fontos bank átkerül az EKB felügyelete alá. Az áttérési periódus 2014. január 1-én végződik, amikortól valamennyi résztvevő tagállamban működő bank az SSM alá tartozik függetlenül a bank méretétől, vagy üzleti modelljétől.

Az Európai Bankföderáció sajtóközleményben üdvözölte az SSM létrehozására tett lépéseket, az EKB felügyeleti feladatokkal való felruházást. Ugyanakkor felhívta a figyelmet, hogy a harmonizált válságkezelési keretek és a közös betétbiztosítási rendszer megteremtése hasonlóan ambíciózus intézkedéseket kíván.

II.2 A parlamenti jelentéstevő tervezete a Bizottság árnyékbanki tevékenységgel kapcsolatos zöld könyvéhez

A parlamenti jelentéstevő (rapportőr) - bár maga is elismeri a globális szabályozás szükségességét - a Bizottság árnyékbanki tevékenységről szóló zöld könyvéhez kapcsolódva számos szabályozási javaslatot fogalmaz meg 2013 elejei határidővel. Így javasolja, hogy:

- Állítsanak tőkekövetelményt a speciális célú egységeknek (SIV¹⁴) biztosított likviditási vonalához, és valamennyi nem szabályozott egységre terjesszék ki a saját tőke 25%-ában meghatározott nagykockázati limitet. Ezen túlmenően komolyan meg kell fontolni a CRD4 követelmények nem banki intézményekre való kiterjesztését.
- A banki mérlegek megbízhatóságának a növelésére a számvitelileg nem konszolidált egységeket prudenciálisan kell konszolidálni.
- A Bizottság tegyen javaslatot a kereskedelmi banki és a befektetési banki tevékenység szétválasztására.

¹³ Single Supervisory Mechanism

¹⁴ structured investment vehicles and conduits

- A szabályozók írassanak elő minimum diszkont (haircuts) illetve letéti (margin) követelményeket a biztosítékokkal működő pénzügyi (repo, értékpapír-kölcsönzési) piacokon.
- A Bizottság tegyen szabályozási javaslatot annak a felső korlátjára, hogy egy pénzügyi terméket maximum hányszor lehet értékpapírosítani. Lépéseket kell tenni az értékpapírosítás sztenderdizálására és a szigorúbb visszatartási követelmények irányába.
- A pénzpiaci alapokat illetően a készüljön szabályozási javaslat, ami vagy kötelezővé teszi az alapok változó eszköz értékének napi értékelését, vagy állandó érték esetén tőkekövetelményt állít.
- Ugyancsak szabályozási javaslatot vár a rapportőr a a tőzsdén jegyzett alapok (Exchange Traded Funds) strukturális sebezhetőségének a kezelésére.

A fenti szabályozási javaslatokon kívül a jelentés tevő a több és jobb minőségű adatgyűjtésre irányuló törekvéseket is támogatja.

Az EBF a parlamenti jelentés tervezetre reagálva ismételten leszögezte, hogy az európai/nemzeti szabályozás előtt szükséges a globális szabályozás kialakítása. Az árnyékbanki elnevezés helyett helyesebbnek tartaná a „bankokéval párhuzamos tevékenység (parallel banking)” szóhasználatot, mert az jobban kifejezi a jelenség természetét. A jelentésben szereplő szabályozási javaslatokat idő előttinek tartja, s többségük tartalmával sem ért egyet. Az érintett területeken az elmúlt időben több európai szabály lépett érvénybe. Új szabályok alkotása előtt először ezek hatását kell megfigyelni, nyomon követni és értékelni. Ugyanakkor az EBF felveti, hogy a jelentésnek foglalkoznia kellene a biztosító és viszontbiztosító társaságokkal, s minden olyan intézménnyel, amely a bankokéhoz hasonló szolgáltatásokat nyújt.

II.3 A hitelminősítő ügynökségekről (HMÜ-k)szóló 1060/2009/EK rendelet módosítása

A HMÜ-kről szóló rendelet módosításáról az ősszel folytatódnak a három oldalú (Bizottság, Parlament, Tanács) tárgyalások.¹⁵ A HMÜ-k kötelező rotációjáról, illetve polgári jogi felelősségéről nem született megegyezés, a kötelező rotáció részleteit még nem is tárgyalták. Némi előrehaladást értek el a külső minősítésektől való túlzott függés tekintetében: ahol lehet kiveszik a jogszabályokból a külső minősítésekre való hivatkozásokat.

Mostanra úgy látszik, hogy a Parlament nem tud az eredetileg kitűzött időpontban (október 22-én) szavazni a módosításokról, de még bíznak abban, hogy a ciprusi elnökség alatt sikerül végső megegyezésre jutni.

II.4 A bankrendszer szerkezeti reformjával foglalkozó magas szintű szakértői csoport (HLEG) jelentése (A Liikanen jelentés)

A bankrendszer szerkezeti reformjával foglalkozó Liikanen jelentés 5 területen fogalmazott meg szabályozói javaslatokat, amelyek szerint:

1. Bizonyos összeghatár fölött kötelezően le kell választani a saját tulajdonú eszközökkel való kereskedést és az egyéb kereskedési tevékenységeket. A leválasztásról két lépésben döntenek:

- Ha a bank kereskedési célú, az eladásra szánt portfólióban lévő eszközei elérik összes eszközének - a vizsgálati küszöböt jelentő - 15-25%-át, vagy az abszolút vizsgálati küszöböt képező 100 milliárd eurót, akkor egy második vizsgálat következik;
- A felügyelet - a Bizottság által meghatározott végleges küszöbértékek alapján - eldönti, hogy a kereskedési tevékenység mely hányadát kell egy kereskedési egységbe leválasztani.

¹⁵ Az Európai Bizottság 2011 novemberi javaslatáról lásd a 2011 negyedik negyedéves jelentésünket.

2. A helyreállítási és válságrendezési tervekben (RRPs¹⁶) lefektetett feltételek alapján további tevékenységek leválasztása.
3. A bail-in (bizonyos források veszteségrendezésbe való bevonása) célzott használata. A veszteségrendezésbe való bevonhatóságot (bail-in) az instrumentumok bizonyos körére javasolják, továbbá - a fertőzés elkerülése érdekében - előírnák, hogy ilyen instrumentumokat bankok ne tarthassanak.
4. A kereskedési eszközök és az ingatlanhitelek tőkekövetelményének a felülvizsgálata:
 - A Bázel 2.5+3 szabályozáson túl bizonyos nagyság fölött egy nem kockázat érzékeny tőke puffer előírása és/vagy a kockázat érzékeny mérőszámokra egy alsó küszöb meghatározása.
 - A mikroprudenciális eszköztár elemeként maximális hitel hányad (loan-to-value (LTV)) és/vagy törlesztő részlet hányad (loan-to-income (LTI)) bevezetése.
5. A vállalatirányítás javítása:
 - Különösen a nagy és komplex bankoknál az igazgatóság és a menedzsment megerősítésével, az **alkalmassági és megfeleléségi** (fit and proper) tesztek szélesebb körű alkalmazásával.
 - A kockázatkezelés támogatásával, különösen a részletesebb második szintű szabályokkal.
 - Jobb ösztönzési modellek kialakításával: a változó jövedelem egy részét bail-in instrumentumokban kell kiadni, tovább kell korlátozni a változó jövedelem arányt és a jövedelmek abszolút szintjét is.
 - A banki nyilvánosságra hozatal javításával.
 - A felügyeleti szankcionálási jogosultságának a bővítésével.

Az EBF a Liikanen javaslatok nyilvánosságra hozatalát követően sajtóközleményt adott ki, amely leszögezte, hogy a javaslatok gyöngítik a bankok reálgazdaság finanszírozási képességét. Ezentúl felszólította a Bizottságot a javaslatok európai gazdaságra tett hatásainak a körültekintő értékelésére, s felhívta a figyelmet a megfelelő konzultációs időszak és hatás vizsgálat szükségességére, valamint a szabályozási környezet folyamatban lévő, alapvető változásainak a figyelembe vételére.

Az első reakcióik a kereskedési tevékenység leválasztása kapcsán az univerzális bankmodell feladását és a versenysemlegesség megsértését is kifogásolják.

III. Európai Bankhatóság - Európai Felügyeleti Hatóságok (ESAs¹⁷)

III.1 Második jelentés a Bázel III szabályozás monitoringjáról

Az EBA szeptember végén megjelentette a Bázel III szabályozás hatásait vizsgáló 2011. december 31-i konszolidált adatokon alapuló jelentését, amelynek eredményei összevethetők a 2011. júniusi adatokon alapuló, idén áprilisban nyilvánosságra hozott jelentésével. A 156 bank adataira épülő hatásvizsgálat a Bázel III következményeként létrejövő szabályozási változások hatását mérte fel, az európai specialitások figyelembe vétele nélkül, teljes körű alkalmazást feltételezve. A hatásvizsgálat statikus bankmérlegek hipotézisével készült, nem élt feltételezésekkel a menedzsment Bázel III hatásait tompító intézkedéseit érintően.

¹⁶ Recovery and Resolution Plans

¹⁷ European Supervisory Authorities

A vizsgálat során a bankokat két csoportra osztották: a nemzetközileg aktív 3 milliárd eurónál nagyobb alapvető (tier 1) tőkés bankok (Group1, 14 tagország 44 bankja), és a kisebb bankok (Group2, 17 tagország 112 bankja). Az első csoport a kategóriába tartozó szinte valamennyi európai bankot tartalmazta (92%-os lefedettség), míg a második csoport lefedettsége mindössze 27%-os volt.

A Bazel III szabályozás teljes hatályba lépését feltételezve (az átmeneti rendelkezések figyelmen kívül hagyásával) a Group1 bankok átlagos CET1¹⁸ tőke megfelelési mutatója 10,3%-ról 6,9%-ra csökkenne. A csoport tagjainak 88%-a haladná meg a minimális 4,5%-os mutatót, és 49%-uk lenne a 7%-os célszint fölött. A Group1 tőkehiánya a 4,5%-os minimumszintet tekintve 8 milliárd euró, a célszint figyelembe vételével 199 milliárd euró. A tőke megőrzési puffer és a rendszerszempontról fontos bankok többlet-tőke követelményének a figyelembe vételével a csoport teljes tőkehiánya meghaladja a 400 milliárd eurót. A Group2 bankok átlagos CET1 tőke megfelelési mutatója ugyanakkor 10,6%-ról 7,2%-ra esne. Itt a bankok 92%-ának a tőke megfelelése haladja meg a minimum, 76%-a célszintet, tőkehiányuk 10 milliárd illetve 26 milliárd euró.

A Group1 esetében a tőke megfelelés csökkenése közel fele-fele arányban tudható be a tőke definíció változásából eredő hatásoknak, illetve a kockázattal súlyozott eszközök számítása változásának (a CET1 tőkésük 20,5 %-kal csökken, míg az RWA-juk átlagosan 18,4%-kal nő). A Group2-nél a szigorúbb definíció miatt 26,1 %-os a CET1 tőke csökkenése, míg a kockázattal súlyozott eszközök csak 8,8%-kal nőnek. A tőke csökkenés jórészt a goodwill, és a pénzügyi intézményekben lévő részesedések levonásából származik. Az RWA növekedést főként a hitel érték kiigazítás (CVA) magyarázza.

A Group1 átlagos áttételi rátája 2,9% (51%-uk van az elvárt 3%-os szint fölött), míg a Group2-é 3,3% (70% teljesíti az elvárást). Fél év alatt a Group1 áttételi ráta 0,2 százalékponttal nőtt, míg a Group2-nél lényegében változatlan.

A likviditási mutatókra megfigyelési periódus van érvényben, számításuk a 2015-ös és a 2018-as bevezetésig változhat. A likviditás lefedettségi ráta (LCR) a Group 1 esetében 72%-os, a Group2-re 91%. A két csoport összesített likviditás hiánya 1,17 billió euró, amely a vizsgálatban résztvevő bankok 31 billió eurós összes eszközének a 3,7%-a. A nettó stabil finanszírozási ráta (NSFR) a Group1 bankoknál 93%, a Group2 bankoknál 94%. A 100% teljesítéséhez 1,4 billió euró stabil finanszírozási forrás szükséges. A félévvel korábbi eredményekhez képest a likviditási mutatók mindkét csoportban javulást mutatnak.

A Bazel III szabályozás második monitoringját - a fentebb ismertetett időpontra és feltételezésekkel - a Bazel Bankfelügyeleti Bizottság globálisan is elvégezte¹⁹. A globális felmérésben az első csoportban 102, a másodikban 107 bank szerepelt. (A Group1 lefedettség itt is majdnem teljes, míg a Group2 lefedettség alacsony és joghatóságoként nagyon változó volt.) A kapott eredmények nem mutatnak lényeges különbséget az európai felmérés eredményeihez képest, ugyanakkor a világszintű adatok mind a tőke megfelelés, mind az áttételi ráta, mind pedig a likviditási mutatók esetében jobbak az európaiaknál.

III.2 EBA workshop a felügyeleti jelentési sztxenderdekről

¹⁸ Common Equity Tier1: közönséges elsődleges részvénytőke

¹⁹ Basel Committee on Banking Supervision: Results of the Basel III monitoring exercise as of 31 December, 2011 September 2012

Szeptember 13-án az EBA szakértői egyeztetést (workshop-ot) tartott a felügyeleti jelentésekről, A workshop-on az EBA illetékesei azt mutatták be, hogy a tárgyban készülő végrehajtási technikai sztenderdek (CP50, CP51), valamint a kapcsolódó adatpont modellek²⁰ hogyan változtak a konzultáció során beérkezett vélemények figyelembe vételével, illetve hogy milyen kapcsolatok vannak az egyes adatok között (hierarchiák, formulák). Az adatsablonok a CRR/CRD4 végső szövegének függvényében természetesen még változhatnak. A végrehajtás technikai sztenderdek (ITS-ek) bevezetése az új tőkeszabályozás életbe lépésével egyidejűleg történik, ami jelenlegi tudásunk szerint 2013. január 1. Ugyanakkor a szabályozás elfogadásának az időbeli csúszása²¹ igen nagy kihívást jelent az intézmények számára. Így az EBA a workshop bejelentésével egyidejűleg felvetette bizonyos jelentési kötelezettségek fokozatos időbeni bevezetését, illetve visszaigazolta a FINREP-hez kapcsolódó jelentések kötelező bevezetésének a 2014. január 1-re halasztását.

A workshop résztvevőit leginkább a bevezetési határidők izgatták, amelyekre vonatkozóan az EBA nem tudott végleges választ adni. Ugyanakkor ígéretet tettek, hogy a CRR hivatalos elfogadását követően az EBA:

- az ITS-eket megfelelteti a végső CRR szövegnek, ideértve a megfelelő jogi hivatkozásokat,
- a CRR bevezetésével összhangban meghatározza az ITS-ek bevezetési dátumát,
- dönt egyes jelentések fokozatos bevezetéséről (ez függ a CRR elfogadása és bevezetése közötti időintervallum hosszától).

Az EBA illetékesei úgy gondolják, hogy a CRR elfogadását követő 6 héten belül ki tudják adni a kapcsolódó ITS-eket. Az Európai Bankföderáció workshop-on résztvevő képviselői számos kétséget fogalmaztak meg (pl. a felvázolt időbeni ütemezés realitását, a FINREP bevezetését, a könyvelési rendszerekből nem kinyerhető jelentési kötelezettségeket, a nemzeti felügyeletek befolyását, stb. illetően). A likviditási jelentésekre vonatkozó követelményeket a workshop nem is érintette.

III.3 Szabályozói és végrehajtási technikai sztenderdek, útmutatók

2012 harmadik negyedében az EBA az alábbi témakörökben folytatott konzultációt, adott ki szabályozói sztenderdet, vagy útmutatót:

- Konzultáció a hitel érték kiigazítási (CVA²²) kockázatra vonatkozó szabályozói technikai sztenderdről (CP/2012/09)
- Konzultáció a hitel kockázat kiigazítás (CRA²³) számításának a szabályozói technikai sztenderdjéről (CP/2012/10)
- Az Európai Felügyeleti Hatóságok (ESAs) közös konzultációja a pénzügyi konglomerátumok tőkeszámítási módszereinek az alkalmazásáról (JC/CP/2012/02)
- Előzetes (draft) szabályozói technikai sztenderd a központi elszámoló házak (CCPs) tőkekövetelményéről

Útmutatók a javadalmazási gyakorlatokkal kapcsolatos adatgyűjtésről (GL/2012/4, GL/2012/5).

²⁰ Data Point Model (DPM)

²¹ A CRR/CRD4 elfogadását eredetileg a dán elnökség alatt, 2012 júniusára várták.

²² credit valuation adjustment

²³ credit risk adjustments

IV. Európai Bankföderáció - EBIC²⁴ - IBFed²⁵

IV.1 EBF válasz a kereskedési könyvi szabályozás felülvizsgálatára

Az EBF véleménye szerint a kereskedési könyvi szabályozás alapokat érintő felülvizsgálata a szabályozási reformfolyamat integráns része. A felülvizsgálatot úgy kell megtervezni, hogy megmaradjanak a kereskedési üzletágat támogató infrastruktúrák és háttérrendszerek előnyös tulajdonságai, miközben megoldják a válság során felszínre került problémákat. Az Európai Bankföderáció megérti és üdvözli a Bázeli Bizottság célját, hogy konzisztensebb kereteket alakítsanak ki a kereskedési könyvi kockázatokra. A másik oldalon viszont a javasolt új modellek bevezetési és működtetési költségeit is figyelembe kell venni.

Az EBF javaslatai szerint az új keretek kialakításakor az alábbi elvekből kell kiindulni:

- A kereskedési cél (kereskedési bizonyíték) alapú elkülönítés szükségessége (szemben az értékelés alapú elkülönítéssel).
- A tőkeszükséglet meghatározására és a kockázat kezelésre használt modellek összehangolása.
- Egy egyszerű sztenderd módszer használatának a lehetősége. (Mivel a sztenderd módszer használata egy visszalépési lehetőség azon bankok számára, amelyek nem kapnak engedélyt a belső modell használatára, illetve a kisebb bankok számára csak ez elérhető, a kétféle igény kielégítése érdekében a bankok számára meg kell hagyni a kétféle sztenderd módszer közötti választás lehetőségét.)
- A nagybankok esetében a sztenderd módszer szerinti számításokat csak félévente kelljen benchmark-ként (nem pedig korlátként) használni.

A végleges szabályok meghatározása előtt nagyon fontos lenne egy mennyiségi hatásvizsgálat (QIS²⁶) elvégzése. Mivel azonban a BCBS terítéken lévő javaslata magas (elvi) szintű, az EBF a QIS végrehajtása előtt egy második, részletekbe menő konzultációt javasol a speciális szabályokat érintően (ha szükséges különböző scenáriók felvázolásával).

Az IBFed más nemzetközi pénzügyi szövetségekkel közös választ küldött a kereskedési könyvi szabályozás felülvizsgálatára. Míg az EBF válasz nagy hangsúlyt fektetett a sztenderd módszerek közötti választásra, a közös iparági válasz a minél tisztább és teljesebb (egyértelmű) kockázat alapú közelítés mellett érvelt.

IV.2 EBF vélemény a helyreállítási és válságrendezési kereteket szabályozó direktíva tervezetről

²⁴ European Banking Industry Committee: Az európai pénzügyi szolgáltatók érdekvédelmi szervezeteinek a közös szövetsége

²⁵ International Banking Federation: Nemzetközi Bankföderáció, tagjai az USA Bankszövetség, az Ausztrál Bankszövetség, a Kanadai Bankszövetség, a Kínai Bankszövetség, az Európai Bankföderáció, az Indiai Bankszövetség, a Japán Bankszövetség, a Koreai Bankföderáció, az Orosz Bankszövetség és a Dél-Afrikai Bankszövetség

²⁶ quantitative impact study

A direktíva tervezet kapcsán az EBF az alábbi 10 legfontosabb kérdéskört (Top issues) fogalmazta meg:

- (1) Az EBF tagok többsége szerint a hatékony működés érdekében a válságrendezési kollégiumokban résztvevő válságrendezési hatóságok számát korlátozni kell, de az anyaország vezetésével felállított kollégiumoknak a globális pénzügyi stabilitás védelmére szól a mandátumuk.
- (2) A helyreállítási terveket csoportszinten kell elkészíteni, kivéve, ha a menedzsment az illetékes hatósággal egyeztetve úgy ítéli meg, hogy a leányvállalatok számára is szükséges ilyen terv. Biztosítani kell az egyedi RRP-k önkéntes készítésének a lehetőségét.
- (3) Erősíteni kell a helyreállítási és válságrendezési tervek titkosságát, meg kell teremteni a titkosság ellenőrzését, s a titkossági követelmények megsértéséhez szankciókat kell rendelni.
- (4) A helyreállítási és válságrendezési tervek, illetve az egyéb válságmegelőzési eszközök nem használhatók az egészséges pénzügyi intézmények szerkezetébe, vagy működésébe való felügyeleti beavatkozásra, anélkül hogy az átstrukturálás vagy a helyreállítás valóban szükségessé válna.
- (5) A korai beavatkozási intézkedéseket az eszköz- és intézkedés- rendszerüket illetően világosan definiálni kell. Ezeket az eszközöket arányosan kell alkalmazni, figyelembe véve, hogy bizonyos eszközök válságrendezési célokra inkább alkalmasak.
- (6) A korai beavatkozási eszközök helyreállítási fázisban való használatára vonatkozó nyilvános közzététel kockázatára tekintettel az információkat bizalmasan kell kezelni. Az alkalmazott eszközökről a hivatalban lévő menedzsmentnek kell döntenie. Az igazgatóságnak meg kell őriznie az intézmény kizárólagos irányítási jogát, hogy eleget tudjon tenni a társasági jogban ráruházott bizalmon alapuló (fiduciary) felelősségnek.
- (7) A nemzeti diszkréció keretei között a válságrendezési hatóságoknak az intézményekkel és a piaci szereplőkkel közösen kell meghatározniuk, hogy a válságrendezési eszközöket hogyan alkalmazzák a gyakorlatban.
- (8) A tagok alapjaiban támogatják a bail-in, mint veszteségrendezési/adósság-leírás eszköz használatát, de hangsúlyozzák, hogy ez csak a legvégső intézkedés (ultima ratio) lehet. Néhány tagnak továbbra is kétsége van a bail-in helyreállítási célú felhasználásával szemben, mert a bail-in az adófizetők védelmének az eszköze a válságrendezés során.
- (9) Nem kell olyan követelmény, amely százalékosan előírja, hogy az intézmények összes forrásából mennyi legyen bevonható a veszteségrendezésbe (bail-inable). Alternatív megoldást jelenthet, hogy a válságrendezési hatóságok az RRP-k készítése során biztosítják, hogy minden intézmény megfelelő mennyiségű veszteségrendezésbe bevonható (bail-inable) forrással rendelkezzen. Nincs szükség egy mindenkire érvényes minimum érték meghatározására.
- (10) A betétbiztosítási direktívára vonatkozó bizottsági javaslatot a Tanács és a Parlament módosította, de még nem jutottak megegyezésre. A két direktíva közti konzisztencia megteremtése fontos, de ahol lényeges figyelembe kell venni a vonatkozási kör (scope) különbségeit.
 - A Tanács és a Parlament javaslata szerint az alapot nem 10, hanem 15 év alatt kell felépíteni.
 - A biztosított betétek 0,25%-át jelentő éves feltöltés túlságosan magas, alacsonyabb szintet kell előírni.
 - Az alapok közötti kölcsönzés a tagállamok önkéntes megállapodása alapján történhet.
 - A betétbiztosítási alapok válságrendezési hozzájárulását a kártalanítandó betétek mértékében kell maximalizálni, az egyetlen hitelező sem járhat rosszabbul elv alapján Sikertelen válságrendezés esetén a betétbiztosítási rendszerek nem terhelhetők kétszeresen.

IV.3 EBF levél a D-SIBs²⁷ keretekhez

A rendszerszempontról fontos hazai bankokkal kapcsolatos BCBS konzultáció során az EBF leszögezte, hogy a javasolt D-SIBS keretek nem élvezhetnek elsőbbséget a felügyeleti és válságrendezési eszközök szükséges javításával szemben és nem is helyettesíthetik azokat. A D-SIBS beazonosítására és kezelésére javasolt módszertannak információkkal jól alátámasztott, strukturált hatásvizsgálaton kell alapulnia. A rendszerkockázatot jelentő intézmények kezelési kereteinek a belföldi (nem globális) intézményekre való kiterjesztése az alábbi elvek mentén történhet:

- A javasolt intézkedéseket a rendszerkockázat kialakulását megakadályozó szélesebb gazdaságpolitikai eszköztárba kell elhelyezni, ahol a SIB többlet-tőke követelmény csak egy kiegészítő eszköz, amelyik nem is kezeli a rendszerkockázat keletkezésének az okát.
- A tőketartalékokat egy meghatározott szint alatt kell tartani.
- El kell kerülni, hogy a szabályozás túlságosan komplex legyen, rossz irányba ösztönözzön, valamint, hogy az esetleges eltérések az azonos versenyfeltételek sérülését okozzák.

Mivel az EU már kilátásba helyezte a SIFIs igen ambíciózus többlet-tőke szabályozását, nem lenne méltányos, ha a két rendszer - a globális és az európai - alkalmazása additív lenne. A globális prudenciális kereteknek való megfelelés alapvető a rendszerkockázati keretek kialakításánál. A szabályozási környezetet összhangba kell hozni a nemzetek feletti felügyelet tervezett kereteivel.

Az EBF részletes megjegyzései - egyebek mellett - a nemzeti diszkréció mértékét, a joghatóságok közötti konzisztenciát, a nem banki egységekre való kiterjesztést, a felügyeleti kollégiumok szerepét, a válságkezelési keretek figyelembe vételét, a G-SIBS és a D-SIBS szabályozás kapcsolatát, a többlet-tőkekövetelményt, a kockázat csökkentés ösztönzését, a közzétételi előírásokat, a bankunióhoz való viszonyt, valamint a szabályozási változások együttes hatása vizsgálatának a szükségességét érintették.

A D-SIBS kereteket az IBFed külön is véleményezte, számos kérdésben az EBF-fel megegyező tartalommal.

IV.4 EBF válasz a hitelintézetek vezető tisztségviselőinek és igazgatósági tagjainak az alkalmasságának az értékeléséről szóló konzultációs dokumentumra (CP/2012/03)

Az EBF kétségesnek tartja az útmutató tervezet hatókörének a kulcsfontosságú tisztségviselőkre való kiterjesztését, hiszen az aránytalan, és megnöveli annak a kockázatát, hogy az egyértelmű jogszabályi alapok hiányára hivatkozva az alkalmazottak megtámadják az útmutató rájuk való alkalmazását. Az EBF tagjai a vezető tisztségviselők iskolázottságára, illetve tapasztalatára vonatkozó követelményeket is túlzónak tartják, mert azok nem eléggé vesznek figyelembe olyan egyéb követelményeket, mint a nézőpontok és a tapasztalatok sokfélesége. Emellett a vezető tisztségviselők alkalmazásánál előírt felügyeleti konzultációs folyamat lépései is irreálisak. Az EBF véleménye szerint a tisztségviselők alkalmasságának a megítélése továbbra is a hitelintézetek hatásköre kell, hogy maradjon.

IV.5 EBF válasz a saját tőkére vonatkozó nyilvánosságra hozatali követelményeket meghatározó végrehajtási technikai sztenderdről²⁸ szóló konzultációban (CP/2012/04)

²⁷ Domestic Systemically Important Banks: rendszerkockázatot jelentő (rendszerszempontról fontos) belföldi bankok

²⁸ Implementing Technical Standards (ITS)

Az EBF támogatja, a transzparencia növelésére irányuló törekvést. Úgy véli, hogy a közzételti követelményre vonatkozó táblázatokat összhangba kell hozni a felhasználói igényekkel. Hangsúlyozza, hogy az európai hatóságoknak az eddiginél erőteljesebben kell kezdeményezniük a globális szintű integrált jelentési (közzételti) követelmények alkalmazását. Az EBF szerint a közzételti követelményeket csak kivételesen lehet előírni a jelentős leányvállalatokra. Ugyanakkor az EBF azt is leszögezi, hogy a CRR nem hatalmazza fel az EBA-t, hogy olyan technikai sztenderdet készítsen, amely előírja a nyilvánosságra hozott számviteli és a prudenciális információk megfeleltetését, valamint hogy az átmeneti időszakra kötelező nyilvánosságra hozatali sémákat (táblázatokat) határozzon meg.

IV.6 EBF válasz a likviditási mutatókra vonatkozó felügyeleti jelentési követelményeket meghatározó végrehajtási technikai sztenderdről szóló konzultációban (CP/2012/05)

Az EBF véleménye szerint:

- A likviditási mutatókra vonatkozó felügyeleti jelentési követelményeket csak 2014. január 1-től reális bevezetni.
- A D+15 napos jelentési határidő nem megvalósítható és nem is kívánatos, hiszen rontaná az adatminőséget. A likviditási jelentésekre fokozatos bevezetést kellene alkalmazni, először hosszabb - például 60 napos - jelentési határidőt előírva, ami először 45, majd 25 napra csökkenhetne.
- Az arányosság elvét szem előtt tartva el kell kerülni, hogy a jogilag önálló, egészen kicsi egységeknek is teljesíteni kelljen az új likviditási jelentéseket.
- Meglepő módon az ITS hivatkozik a COREP-re, pedig a COREP csak a mérleg eszköz oldalát érinti és csak kockázati adatokat tartalmaz.

IV.7 IBFed válasz a napon belüli likviditás menedzsment nyomon követéséről szóló BCBS konzultációra

Az IBFed válasz egyetért azzal, hogy a konzultációs dokumentumban javasolt indikátorok csupán a napon belüli likviditás nyomon követésére szolgáljanak, s ne jelentsenek új követelményt. Ennek némileg ellentmond, hogy az indikátorokat havonta, az LCR jelentési kötelezettségekkel együtt kell jelenteni a felügyeleteknek. Új, pótlólagos követelmények előírása előtt az intézményeknek meg kell „emészteniük” a Bázeli III likviditási előírásokat. A költségeket is szem előtt tartva az IBFed óvja a szabályozókat a túlságosan nagy megterhelést okozó jelentési kötelezettségek előírásától. A jelentések utólagos jellegére és havi gyakoriságára tekintettel kétséges, hogy az önálló jogi személyiségű egységek (esetleg fiókok) szintjén

- valóban szükség van-e a kért információ mennyiségre,
- a felügyeletnek ténylegesen fel tudják-e használni a kért információkat,
- a bekért információk relevánsak-e a napon belüli likviditás monitoringjához.

Az IBFed a napon belüli likviditás konzultációs dokumentumban szereplőnél jobb meghatározását (definícióját) is szükségesnek tartja

IV.8 Az EBF az áttételi rátáról

1. Augusztus elején az EBF levelét írt az Európai Unió háromoldalú egyeztetésben résztvevő illetékeseinek, amelyben a CRR/CRD4 szükséges módosítását kérte az áttételi rátával kapcsolatban. Így javasolták, hogy az áttételi rátára vonatkozó jelentések gyakorisága havi helyett - a többi COREP jelentéshez hasonlóan - negyedéves legyen. Ugyancsak indítványozták, hogy az

áttételi rátát egyedi szinten ne, hanem csak konszolidált szinten kelljen jelenteni, egyébként a hagyományos tevékenységet végző (lakossági) bankok kerülnének hátrányba. Végül a CRR/CRD4 szabályozás késésére tekintettel az EBF azt kérte, hogy az áttételi rátára vonatkozó sztenderd bevezetését, és valamennyi végrehajtási technikai sztenderdhez kapcsolódó jelentési kötelezettség bevezetését halasszák el 2014. január 1-re.

2. Az EBF az áttételi ráta jelentési követelményeivel kapcsolatos EBA konzultáció (CP/2012/06) során a levélben is említettekén túl kiemelte, hogy a felügyeleti jelentések technikai sztenderdjeinek kialakításakor holisztikus közelítést kell alkalmazni, egységes adat meghatározásokkal és a kétszeres adatszolgáltatások kiszűrésével. Az áttételi rátára vonatkozó jelentési határidőket össze kell hangolni a COREP jelentések határidejével, s minden olyan információkérést el kell hagyni, amelyet nem a CRR/CRD4 nem ír elő. Az áttételi rátára vonatkozó megfigyelési időszakban az adatminőség és a konzisztencia biztosítása érdekében szorosan együtt kell működni az iparág képviselőivel és lehetőséget kell biztosítani a szükséges finomításokra és korrekciókra.

IV.9 EBF válasz a FICOD direktíva felülvizsgálatára

Az EBF támogatja az Európai Bizottság erőfeszítését, hogy feltárják és beazonosítsák a pénzügyi konglomerátum direktíva hatókörén kívül maradt szervezeti struktúrákat. Mivel az árnyékbanki tevékenység szabályozása e tekintetben releváns lehet, alapvető a két témakörben folyó munkálatok megfelelő koordinálása. A bankcsoportok nem szabályozott, illetve számviteli konszolidációba nem bevont tagjai a CRD szabályozás értelmében már most is a FICOD hatálya alatt állnak.

IV.10 EBIC levél a CRD4 bevezetéséről

Augusztusban az EBIC levelet írt az unió illetékes szerveinek, amelyben felhívta a figyelmet arra, hogy a CRR/CRD4 jogalkotás késlekedése milyen bevezetési nehézségekkel jár, illetve rámutatott arra, hogy az új szabályozás elfogadását követően ésszerű határidőt kell biztosítani a bevezetésre. Az új szabályoknak való megfelelés technikai hátterét megteremtő IT fejlesztések, illetve a munkatársak megfelelő felkészítése, a modellek felügyeleti jóváhagyása nem kivitelezhető egy-két hónapon belül. Mindezek fényében az EBIC kétségeit fejezte ki, hogy a CRR/CRD4 bevezetésére eredetileg tervezett 2013. január 1-i határidő reális és megvalósítható lenne.